

JOSEP M.ª TALLADA

Director del Museu Social i Professor d'Estadística
a l'Escola de Funcionaris

**DEMOGRAFIA
DE
CATALUNYA**

Barcelona
MUSEU SOCIAL
1918

Aquesta edició facsímil del llibre
"Demografia de Catalunya"
de Josep M. Tallada imprès el 1918
s'edita amb motiu dels 20 anys
de l'Institut d'Estadística de Catalunya

El desembre de 1989 s'aprova el Decret de creació de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). Aquest fet tenia una significació especial, en l'àmbit estadístic, perquè equiparava Catalunya amb la majoria de països en dotar-se d'una agència nacional d'estadística, com a instrument de coneixement de la realitat al servei del conjunt de la societat.

La creació de l'Institut era una fita més en un procés que al llarg del segle XX havia vist com el treball estadístic era una part de la història del país. Així, la tasca de molts professionals i tècnics i de diverses institucions, com el Museu Social, l'Institut d'Investigacions Econòmiques de l'època republicana, la Comissió Mixta de Coordinació Estadística o el Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, poden considerar-se antecedents de l'Idescat. El projecte polític del catalanisme sempre ha volgut partir d'una base sòlida i rigorosa de coneixement del país, en els seus diferents vessants.

Al llarg d'aquests 20 anys l'Idescat s'ha consolidat com el referent clau de l'estadística oficial i com a organisme coordinador del sistema estadístic català. La seva producció abasta més de 300 operacions estadístiques anuals que inclouen els àmbits demogràfic, econòmic i social, així com una tasca d'estadística instrumental (nomenclatures i classificacions) i estadística de síntesi que són una eina de coneixement i de treball per a moltes administracions, empreses, universitats i ciutadans en general.

L'Idescat ha volgut significar de manera especial aquest 20è aniversari amb l'edició facsímil del llibre *Demografia de Catalunya* editat el 1918. L'autor, Josep M. Tallada, va ser director precisament del Museu Social, una de les institucions precedents de l'Idescat, i va ser també professor d'estadística de l'Escola d'Administració Pública de la Mancomunitat.

Amb aquesta edició facsímil volem contribuir a la commemoració del nostre 20è aniversari, i fer-ho tot reconeixent la trajectòria històrica de les institucions i les persones que han treballat en l'àmbit de l'estadística catalana. Amb la convicció que el coneixement rigorós de la realitat és la base imprescindible sobre la qual es construeix l'acció de govern i es formulen els projectes polítics que volen mirar més enllà.

Antoni Castells
President de l'Institut d'Estadística de Catalunya

JOSEP M. TALLADA I EL MUSEU SOCIAL DE BARCELONA, UNA EMPRESA PÚBLICA SEMINAL

Francesc Roca

El Museu Social de Barcelona (MSB), dirigit per Josep M. Tallada, fou una institució pública creada el 1909 per la Diputació de Barcelona (presidida aleshores per Enric Prat de la Riba) i l'Ajuntament de Barcelona. Va durar 10 anys, fins al 1919. Les seves instal·lacions s'ubicaren dins el campus de la Universitat Industrial de Catalunya. En concret, a l'antiga fàbrica Batlló, una obra mestra de Rafael Gustavino, que, en aquells anys, ja havia construït centenars de Catalan Vaults als Estats Units.

Els models que explícitament va tenir en compte el nou Museu Social de Barcelona eren: el Musée Social de París (fundat el 1894), l'Institut Solvay de Sociologie de Brussel·les (1902), el Centralverein für Arbeitnachweis de Charlottenbourg, a Berlín (1893). L'UMSA (Universitat Museu Social Argentí) de Buenos Aires, inspirada, en part, en el model de París, fou un xic posterior (1910).

L'MSB fou una institució seminal: va generar publicacions, exposicions i institucions, que han assajat de fer més comprensible –i més habitable– el món contemporani. Algunes de les institucions filles de l'MSB han estat presents –de forma, a vegades, soterrada– a la societat catalana del segle xx, i s'enfilen al xxi. Una institució que es pot considerar filla, o néta, de l'MSB és l'actual Institut d'Estadística de Catalunya de la Generalitat de Catalunya, que gaudeix d'una excel·lent salut.

Els models

L'MSB pretenia unir els trets que millor definien els seus models foranis. L'MSB seria: a) un centre de documentació i d'elaboració d'estadístiques,

com el museu de París; b) un centre de recerca sobre la població, com l'Institut de Brussel·les, i c) una exposició permanent sobre higiene laboral i sostenibilitat urbana, com la institució de Charlottenbourg (i com l'Institut für Gewerbehygiene de Frankfurt, que també era conegut per la direcció de l'MSB).

L'equip

El 1908, el president Enric Prat de la Riba nomenà un jove i jove Josep M. Tallada i Paulí (Barcelona, 1884-1946), que tot just acabava d'obtenir el títol d'enginyer industrial, director de l'MSB. Josep M. Tallada reunia perfectament les condicions formals per ser-ho, car era llicenciat en dret i enginyer. Havia estudiat a l'única –durant decennis– Escola d'Enginyeria Industrial de l'Estat espanyol: la de Barcelona.

L'equip de Tallada era excepcional: el secretari de l'MSB seria un jove Josep Ruiz-Castellà (Ciutadella, 1892 - ?) i el bibliotecari documentalista, Cebrià Montoliu i Togores (Palma de Mallorca, 1873 - Albuquerque, Nou Mèxic, 1923), onze anys més gran que Tallada.

Ruiz-Castellà, a desgrat de les seves interessants publicacions, continua sent desconegut. Cebrià Montoliu ha estat recuperat per l'Ajuntament de Barcelona (amb una biografia de la col·lecció “Gent de la Casa Gran”, dirigida per Maria Aurèlia Capmany i Joaquim Horta), i per la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (que l'ha situat com a gran urbanista català, al costat d'Ildefons Cerdà i Josep Torres-Clavé/Josep Lluís Sert).

Tallada, director

De Josep M. Tallada només en tenim notícia gràcies a un volum col·lectiu sobre el pensament econòmic dels anys trenta publicat el 1976 (de F. Artal, E. Gasch, C. Massana i F. Roca), a una antologia de textos de pensament econòmic català editada per la Universitat de Barcelona el 1994 amb un pròleg d'Antoni Serra Ramoneda, i gràcies als actuals analistes de l'endemà de 1939. Aquest quasi-oblit té, possiblement, una explicació: la seva obra escrita (que es conserva a totes les grans biblioteques) és massa complexa, i massa plena de matisos. Obligaria a una lectura lletra per lletra, a una discussió sense presses, a una revisió de les pròpies –i, sovint, poc explícites– conviccions.

D'altra banda, Josep M. Tallada fou un brillant diputat del partit liberal (Lliga Regionalista) al Parlament de Catalunya. El 1939, però, Tallada

no escollí, com molts altres diputats, el camí de l'exili, i donà suport a l'antiliberalisme de la dictadura militar implantada al conjunt de l'Estat espanyol.

Tallada, autor

Josep M. Tallada, resumint molt, és autor d'un bon nombre de llibres especialment consistents. En síntesi, els llibres més interessants publicats per Tallada són:

1. Una breu síntesi –una de les primeres– de la demografia de Catalunya: la que el lector té a les mans.
2. Un estudi sobre el model social de P. J. Proudhon, que tant havia influït ja els federalistes catalans i espanyols.
3. Un breu resum –també un dels primers– del moviment social a la Catalunya del segle XIX.
4. Un treball sobre els verins industrials en el treball a domicili, i una ponència sobre l'assegurança dels accidents de treball.
5. Una presentació completa i acurada del taylorisme (Cebrià Montoliu també en fa una) i de l'organització científica de la indústria.
6. Un estudi sobre les transformacions econòmiques de la Rússia soviètica, que mereixeria l'elogi de l'enginyer socialista Estanislau Ruiz i Ponseti, futur sotsconseller d'Economia del Govern de la Generalitat.
7. Una aproximació molt pedagògica a l'economia monetària espanyola, i als problemes monetaris de la primera postguerra (la que segueix la Primera Guerra Mundial).
8. La presentació d'una nova edició de la traducció de l'obra bàsica d'Adam Smith: *The Wealth of Nations*.
9. Un assaig matisadíssim i especialment lúcid sobre les conseqüències a llarg termini del crack iniciat el 1929: sobre la crisi d'una civilització.
10. Un llibre de text d'economia política, força reeditat, tal com succeeix, encara, amb alguns llibres d'aquest tipus.

L'obra de l'MSB

L'obra de l'MSB sembla un miracle. Va fer molta feina, amb pocs mitjans, amb un equip reduït, dins un entorn indiferent (o hostil), i, a més, amb el successor de Prat de la Riba a la presidència de la Mancomunitat, l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch, en contra. Hi hagué recerca, publicacions, una mostra permanent (el Museu), exposicions temporals, conferències,

relacions internacionals. I, a més, va tenir la capacitat d'engendrar, o d'aixoplugar, institucions importants. Algunes, canviant de nom, serien de llarga durada.

D'entre les exposicions de l'MSB, cal parar-se davant de dues: l'Exposició d'Economia Social (1911-19) i l'Exposició de Construcció Cívica i Habitació Popular (1911-19). Són les primeres d'una llarga llista d'exposicions de presentació tant del tercer sector, com de l'urbanisme i l'ordenació del territori. A Catalunya, i arreu. Aquestes primeres exposicions de 1911, encapçalen una llista de mostres que ha anat creixent, i que avui (2009) sembla més oberta que mai.

Les institucions continuadores

Entre 1909 i 1919, del treball intern de l'MSB, i de la seva bona sintonia amb la política del moment, sorgiren cinc institucions o agències públiques que es poden qualificar –cadascuna dins del seu àmbit– com a importants per la societat catalana. Encara que, sovint, hagin estat ignorades.

En primer lloc, l'Institut d'Orientació Professional (IOP), creat el 1918, que seria dirigit per Josep Ruiz i Castellà i pel metge Emili Mira, com a Institut Psicotècnic. Una institució capdavantera, que ha difós, molt àmpliament, les tècniques de coneixement de les capacitats laborals de la població adulta. De la mà d'Emili Mira, i forçat per l'exili de 1939, les propostes de l'IOP travessaren, l'endemà de 1939, l'oceà Atlàntic.

En segon lloc, l'IPSE, l'Institut de Política Social i Econòmica de la Mancomunitat de Catalunya, amb l'economista Manuel Reventós i Bordoy al capdavant. Fou el precedent de l'IIE, l'Institut d'Investigacions Econòmiques de 1930, dirigit pel demògraf Josep A. Vandellòs, i de l'SCE, el Servei Central d'Estadística de la Generalitat de Catalunya dels anys trenta. Actualment (2009), la continuació de l'SCE és l'Institut d'Estadística de Catalunya. Vandellòs, exiliat des de 1936, va bastir una institució semblant a la república de Veneçuela.

En tercer lloc, l'MSB aixoplugà la Societat Cívica 'La Ciutat Jardí' de 1912, amb els urbanistes Cebrià Montoliu i Nicolau M. Rubió i Tudurí, com a secretaris successius. Aquesta associació fou promotora d'una empresa municipal: l'IMHP, l'Institut Municipal de l'Habitatge Popular, que fou fundat el 1915, i desaparegué pocs anys després. L'IMHP, però és l'origen de les futures institucions públiques de foment de l'habitatge protegit, o a bon preu.

En quart lloc, l'MSB organitzà, el 1917, el I Congrés Català de Treball a

Domicili. El treball a domicili era ja molt important, era sovint clandestí i era –fonamentalment, però no de forma exclusiva– una activitat femenina. Al Congrés, es reflexionà obertament, i per primer cop, sobre el treball no reglat, submergit, i sobre alguns aspectes de la situació de la dona treballadora en el món contemporani.

En cinquè, lloc, una part de les peces de l'MSB (clausurat el 1919) foren reubicades, gràcies a Nicolau M. Rubió i Tudurí, al Pavelló de la Ciutat de Barcelona de l'Exposició Internacional de 1929. I una part del Pavelló nodriria els fons del futur Museu de la Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona.

Demografia de Catalunya

Josep M. Tallada, director de l'MSB, fou professor d'estadística de l'Escola d'Administració Pública de la Mancomunitat. El 1918, en la introducció a Demografia de Catalunya, Tallada afirmava que encara calia lluitar contra “el descrèdit amb que molts esperits superficials la miren (a l'Estadística)”.

La idea de fer una presentació en forma de síntesi de la demografia de Catalunya tenia com a objectiu “donar una idea de les característiques de la nostra regió”. Explicar Catalunya quantitativament. Començant per la població. El marc de referència, però, no seran altres regions econòmiques hispàniques o europees, sinó alguns estats europeus independents (i, doncs, amb estadístiques pròpies) amb una extensió semblant: Dinamarca, Bèlgica, Països Baixos.

Segons Tallada, el 1910, Catalunya, amb 2 milions d'habitants censats, tenia una densitat (64,8 hab/km²) semblant a Dinamarca (71 hab/km²), superior a la mitjana de l'Estat espanyol (39,6), però molt inferior a la de Bèlgica (252) i Països Baixos (252). Per explicar-ho, el director de l'MSB apunta que “no podem oblidar les excepcionals circumstàncies que es reuneixen a Bèlgica, i que l'han feta una de les regions més poblades del món”. La Bèlgica dels ferrocarrils, els canals i la gran indústria diversificada serà un dels referents de la Mancomunitat de Puig i Cadafalch.

Petites i grans descobertes

Analitzant, amb molta cura, les xifres de la població catalana, l'MSB i Josep M. Tallada fan petites i grans descobertes. Per exemple, la distribució per sexe els permet definir la immigració espanyola a Catalunya com a lleugerament més femenina que masculina, i la immigració catalana interior amb destí a l'àrea de Barcelona com a més masculina.

Un altre exemple, l'analfabetisme català, el 1910, era del 48,37 %. A la província fortament urbanitzada (i, en part, escolaritzada) de Barcelona és més baix (el 34,98 %) que al conjunt de Catalunya. A desgrat de la forta immigració que rep Barcelona procedent d'àrees amb altíssims percentatges d'analfabetisme.

L'analfabetisme del conjunt de l'Estat espanyol era més de 10 punts superior al català: el 59,35 %. I, encara, per fer-ne el càlcul s'hi inclouen les xifres de Catalunya. Ara, atès que el 31,43 % dels habitants de Barcelona eren nascuts fora de l'àmbit de Catalunya, l'analfabetisme català sense immigració seria inferior a aquell 34,98 %.

L'estudi de l'MSB i Tallada analitza les fortes diferències entre els 10 districtes municipals de la ciutat de Barcelona. L'analfabetisme dels districtes obrers "en que viuen principalment treballadors nascuts a altres províncies" arriba al 52,13 % (districte I) o al 49,60 % (X). A altres districtes, el percentatge és molt inferior: 22,98 % (districte VI), o 22,06 % (III).

Pel que fa a l'estat civil, la xifra de casats a la Catalunya de 1910 (40,7 %) és superior a la del conjunt d'Espanya al mateix moment (36,93 %). El pes dels casats a les províncies de Girona (40,9 %), Lleida (41,5 %) i Tarragona (42,6 %), però, és superior a la mitjana catalana. L'explicació de Tallada és que a Barcelona hi ha menys nupcialitat, perquè rep l'impacte d'una immigració on els solters tenen un pes relatiu important. Ara bé, Tallada explica, també, l'existència d'una certa correlació entre nupcialitat i "situació econòmica". D'on, el relativament fort creixement dels matrimonis, a Barcelona, entre 1910 i 1916.

En alguns casos, l'evidència de la poca fiabilitat de les dades obliga Tallada a explicitar dubtes. Començant per les xifres del cens. Així i tot, hi ha un esforç per presentar conclusions. Per exemple, pel que fa a les morts per suïcidi, a Barcelona, el 1914-15:

- 1) "el suïcidi és més freqüent entre els homes que entre les dones",
- 2) "la cultura sembla agravar la importància quantitativa del fet", car hi ha més suïcidis entre els que "sabien de llegir i escriure",
- 3) "en canvi, la bona situació econòmica disminueix el fenomen".

Les migracions

L'estudi sobre la demografia catalana dedica el seu últim capítol a les migracions. L'emigració catalana el 1915 "no té la importància que (té) per a altres regions espanyoles". Per bé que, avui, sabem que abans, el 1830-70, havia estat la més forta.

Les estadístiques sobre el destí dels emigrants catalans per mar confirmen la hipòtesi de Francis Delaisi (1929) sobre les Europes d'Ultramar: l'emigració catalana es dirigeix, sobretot, a les dues Europes d'Ultramar americanes: a la del Sud –Argentina-Uruguai-Brasil (São Paulo-Rio)– i a la del Nord (Estats Units). Més, al cas d'una economia de plantació molt especial: Cuba.

Les migracions dins de Catalunya i dins de l'Estat espanyol mereixen, també, una secció de l'estudi de l'MSB. La capital, Barcelona, “és un focus d'inmigració”: el 1910, el 41,8 % dels seus habitants no hi havia nascut. D'altra banda, ja es detectava que un significatiu 1,38 % dels barcelonesos havia nascut “a l'estranger”. Tècnics, ben segur, de les empreses multinacionals establertes a Catalunya. Afinant més, Josep M. Tallada afegeix que l'existència d'una “inmigració temporal” a Barcelona és important. I, conclou que en “tractar de molts fenòmens demogràfics i econòmics es fa precis no oblidar aquesta gran població flotant de la nostra ciutat”.

Curiosament, aquest interès de Tallada, i de l'MSB, per l'estadística de la població flotant, al costat de l'atenció a la nupcialitat o a l'anàlisi del suïcidi, pot servir per augmentar la sensació de contemporaneïtat que dóna la lectura de Demografia de Catalunya.

Francesc Roca

Barcelona, abril del 2009

JOSEP M.ª TALLADA

DEMOGRAFIA DE CATALUNYA

JOSEP M.ª TALLADA

DIRECTOR DEL MUSEU SOCIAL I PROFESSOR D'ESTADÍSTICA
A L'ESCOLA DE FUNCIONARIS

DEMOGRAFIA
DE
CATALUNYA

BARCELONA

MUSEU SOCIAL

1918

INTRODUCCIÓ

L'Estatística és un mètode de treball quins avenços daten de pocs anys. La seva joventut explica que no hagi arribat encara al grau de perfeccionament que amb el temps indubtablement ha d'alcançar. Explica també el descrèdit amb que esperits superficials la miren, per haber-li demanat ço que ella no estava encara en disposició de donar.

Mes, adhuc i així, els últims anys han sigut per a ella feconds, no sols en el perfeccionament de la seva tècnica, sinò també en la invasió que dins el terreny de la pràctica ha fet de multitud d'esferes que fins aleshores li havien estat tancades.

Els fenòmens de la població, per ser un dels que des de més antic han preocupat l'atenció de l'home i perque per la seva esència es presten a l'estudi estadístic, han sigut dels primers en aplicar dit mètode, havent adquirit avui dia tal importància l'estudi estadístic de la població que això sol constitueix el camp d'acció d'importants organismes burocràtics dels estats civilitzats i adhuc de les més importants ciutats.

A Espanya, com a tot arreu, l'Estat i els organismes locals fan l'estudi de la població en els seus diversos aspectes, i aquests estudis són objecte de publicacions interessantíssimes. Així l'Institut Geogràfic i Estadístic, de Madrid, publica els resultats dels censos, dona a conèixer el moviment de la població i recentment ha començat la publicació dels Anuaris d'Estatística. Baix la seva direcció es publiquen també butlletins d'estadística en les capitals de província.

Alguns Ajuntaments tenen seccions d'Estatística. L'Ajuntament de Barcelona, entre altres, publica un butlletí municipal d'estadística i des de 1902 un voluminós Anuari.

Amb tot, les dades contigudes en aquestes interessants publicacions no arriben casi al públic. Per una banda tenen sempre les publicacions oficials una certa *fredor* que les fa poc atraients per als no especialitzats. Per altra, si com a recull de dades tenen un valor inapreciable per als estudiosos, aquestes dades no han sofert en molts casos la suficient elaboració que permeti parlar a les xifres i donar alguna llum sobre les característiques del problema i ses relacions amb altres fets. Afegeixi's a això les dificultats d'interpretació de les estadístiques, insuperables moltes vegades inclus per al professional, i es tindrà l'explicació del poc interès amb que's miren aquesta classe d'estudis.

Tot lo que escrit queda ha fet neixer en mí el propòsit d'escriure aquesta Demografia de Catalunya. Te la nostra regió característiques naturals que li donen fesomia pròpia. Per altra part, el nombre de sos habitants alcança una xifra considerable i suficient ja per a permetre les investigacions estadístiques. Aprofitant, doncs, les dades, elementals moltes vegades, elaborades en alguns casos, que es troben espargides per les diverses publicacions oficials, he confeccionat les pàgines següents en les que, mitjantçant les elaboracions oportunes he intentat donar una idea de les característiques de nostra regió en el terreny de la Demografia.

La importància que té la ciutat de Barcelona pel nombre de sos habitants fa que als estudis generals de tota la regió s'hagin juntat els particularisats per a dita capital, aglomeració urbana quina influencia no's pot negar en les característiques del conjunt.

El lector que conegui la situació especial de l'estadística en nostra pàtria voldrà dispensar les deficiències d'aquest primer *ensaig*.

I

ESTATICA DE LA POBLACIO

Catalunya és una regió espanyola que té una extensió de 32 196,6 quilòmetres quadrats. Administrativament està dividida en quatre províncies, les que abarquen la següent extensió :

Província de Barcelona . . .	7 690,50 Q. Q.
» » Girona . . .	5 864,96 » »
» » Lleida . . .	12 150,79 » »
» » Tarragona. . .	6 490,35 » »

L'elaboració de moltes estadístiques oficials amb arreglo a aquesta divisió administrativa i el temps de la seva existència que ha d'haver ja influït en la naturalesa de les coses, obliga a no prescindir en nostre estudi de la divisió en quatre províncies, tot i procurant elevar-se, sempre que sigui possible, a la superior unitat regional.

La població de fet, segons el cens de 1910, últim quines dades han estat fetes públiques, és la següent :

Província de Barcelona	1 141 733
» » Girona.	319 679
» » Lleida.	284 971
» » Tarragona	338 485
Catalunya.	2 084 868

La població de Catalunya representa, doncs, el 10,4 per 100 de la total població d'Espanya (19 950 817) mentre que la seva extensió representa sols el 6,3. Aquest major pes relatiu de la població en el conjunt de l'estat espanyol indica la importància de nostra regió. Hi ha que reconèixer, no obstant, la influència en aquella xifra de la població de la província de Barcelona i en especial de la seva capital.

Tot i així, la població catalana està encara lluny de ço que podria ésser com es compren tot seguit comparant-la amb la d'alguns Estats europeus d'extensió superficial semblanta.

	<u>Extensió en Q. Q.</u>	<u>Població</u>
Dinamarca.	39 780	2 775 000
Holanda	34 186	6 022 000
Bèlgica	29 451	7 424 000
Catalunya	32 196	2 084 868

No hi ha que oblidar, no obstant, les excepcionals circumstàncies industrials que's reuneixen en Bèlgica i que l'han feta una de les regions més poblades del mon.

* * *

De la comparació de l'extensió superficial amb el nombre d'habitants en neix la noció de densitat, nombre importantíssim per a coneixer el grau d'aglomeració d'una població. La densitat es dóna generalment en nombre de habitants per quilòmetre quadrat.

La densitat de població alcança en nostra regió els següents valors, segons el cens de 1910 :

Província de Barcelona	184'5
» » Girona	54,5
» » Lleida	23,5
» » Tarragona.	52,2
Catalunya	64,8

La densitat a Espanya, segons el mateix cens, es de 39,6, el que ve a confirmar i aclarar ço dit abans respecte de la població. La densitat a Catalunya es més gran que a Espanya, tenint en la xifra corresponent influència preponderant la província de Barcelona, ja que sols la seva densitat està per sobre de la mitja per a Catalunya. Lleida es una província quasi despoblada. Tarragona i Girona, si bé amb xifres superiors a l'espanyola, estan molt per sota en aquest aspecte de la província de Barcelona.

Aquesta ocupa el segon lloc entre totes les províncies espanyoles en aquest respecte. Sols té al davant seu Biscaia amb 161,59 habitants per quilòmetre quadrat. La xifra mínima la té la província de Sòria amb 15,15. Madrid té 109,80 habitants per quilòmetre quadrat.

Comparin-se les xifres anteriors amb les densitats dels petits estats de que abans hem fet esment :

Dinamarca	71
Holanda	176
Bèlgica	252

Veïem ara el que influeix la capital en la densitat de les províncies.

La població de les quatre capitals catalanes és :

Barcelona	587 411
Girona	17 045
Lleida	24 531
Tarragona	23 289

Restant aquestes xifres de la població total i comparant els resultats amb l'extensió de cada província, fora la que tingui la capital, obtindrem les següents densitats que posem al costat de les obtingudes abans amb la capital inclosa :

	<u>Sense la capital</u>	<u>Amè la capital</u>
Província de Barcelona	72	148
» » Girona	51	54
» » Lleida	21	23
» » Tarragona.	48	52

Confirma això la influència preponderant de la capital catalana en les xifres per a tota la regió i mostra la necessitat de tenir en compte aquest fet a l'estudiar Catalunya des del punt de vista demogràfic.

Donem finalment les dades d'extensió, població i densitat de la capital i dels deu districtes en que està dividida.

	<u>Extensió en m. q.</u>	<u>Població</u>	<u>Densitat H. per 1 Q. Q.</u>
I	1 876 609	41 581	22 117
II	1 673 935	54 035	33 356
III	672 829	39 373	58 765
IV	2 197 639	63 829	29 145
V	2 433 287	55 775	22 952
VI	2 713 707	93 985	34 680
VII	15 146 553	110 589	6 709
VIII	8 162 283	62 153	7 616
IX	24 509 394	37 305	1 522
X	9 709 684	37 786	3 895
Total.	70 803 730	587 411	8 296

Sobre el nombre d'habitants de Barcelona cal fer una advertència. I és la de que la xifra de 587 411 que dona el cens de 1910 és de molt inferior a la realitat. Tractarem aquest assumpte de la verdadera població de Barcelona mes endavant, doncs la influència d'aquesta xifra al trobar les de natalitat, mortalitat, etc., introdueix errors que fan apareixer nostra realitat demogràfica ben diferenta de la que ella és.

EL SEXE. — La qüestió de la repartició per sexes d'una població és tractat per la generalitat dels autors en el moviment de població, junt amb la sexualitat en els naixements. Clar està que aquest factor té gran influència en la repartició per sexes, mes també la tenen la diversa mortalitat i les diferències que existeixen entre l'emigració masculina i la femenina. Fendòmens demogràfics són tots aquests que més endavant han de ser objecte de nostre estudi, mes de moment és interessant també, des d'un punt de vista purament estàtic, la composició actual per sexes de la població catalana.

Si bé sense les exageracions de la fantasia popular, el nombre de dones és quelcom superior al nombre d'homes en quasi tots els països civilitzats. La poca consideració en que's té a la dona en alguns països, amb els consegüents mals tractes de que és objecte, junt amb la influència de l'element masculí en la corrent emigratoria, poden alterar la petita desproporció entre els dos sexes.

Així per cada cent homes existeixen els següents nombres de dones en els països quina llista donem a continuació:

Portugal.	111,7	(1910)
Gran Bretanya i Irlanda	106,1	(1911)
Espanya.	105,8	(1910)
França	103,4	(1906)
Alemanya	102,6	(1910)
Rússia	102,6	(1908)
Itàlia	101,0	(1901)
Bèlgica	100,2	(1910)
Japó	98,0	(1910)
Estats Units	95,2	(1901)

En la nostra regió la repartició per sexes en nombre absolut te els següents valors:

	Homes	Dones
Província de Barcelona.	551 725	590 008
» » Girona	160 032	159 642
» » Lleida	146 148	138 823
» » Tarragona.	168 577	169 908
Catalunya.	1 026 482	1 058 386

I en xifres proporcionals, dones per 100 homes :

Província de Barcelona	106,9
» » Girona	99,7
» » Lleida	94,9
» » Tarragona.	100,7
Catalunya.	103,1

La desproporció entre els dos sexes és més petita a Catalunya i en tres de ses quatre províncies que a Espanya en general. Sols a Barcelona la desproporció és més evident.

En les capitals de província, aglomeracions urbanes, la desproporció s'accentua i en conseqüència queda atenuada per a les províncies prescindint de la capital.

	Capital	Província sense la capital
Barcelona	111	102,7
Girona	103,3	99,0
Lleida	100,5	94,4
Tarragona.	113,7	100,6

Per a la província de Barcelona, adhuc sense la capital, continua el predomini de les dones. La xifra de 102,7 s'explica per l'existència a la província d'alguns nuclis urbans de relativa importància. Vegi's sinò el nombre de dones per 100 homes en les quatre poblacions de més de 20,000 habitants :

Sabadell	112,3
Tarrassa	109,0
Manresa	110,0
Badalona	109,4

Sembla, doncs, veure's un nivellament de sexes en les poblacions petites i el camp, amb tendència cap al predomini masculí i una accentuada majoria del sexe femení en els nuclis urbans, principalment industrials.

A la capital el predomini del sexe femení tendeix a fer-se més evident amb el temps.

Any 1877.	106
» 1887.	109
» 1897.	112
» 1900.	109
» 1905.	111
» 1910.	111

Recordi's que l'any 1897 tingué lloc l'agregació de les barriades industrials. La població de 397 311 habitants en 1887, passa a 509 589 en 1897. Al mateix temps el nombre de dones per 100 homes passa de 109 a 112.

En els districtes municipals de Barcelona la relació entre sexes alcança els següents valors :

I.	95
II.	105
III.	122
IV.	132
V.	104
VI.	119
VII.	101
VIII.	121
IX.	108
X.	102

Dels quatre districtes en que la xifra està per sobre de la mitja (Districtes III, IV, VI i VIII) tres són els districtes de major densitat.

Essent Barcelona una ciutat que reb una forta corrent immigratòria, és curiós observar com influeixen en el repart de sexes els nascuts fora de la ciutat. El coeficient de relació té els següents valors :

Nascuts a la capital	111,3
» al reste de Catalunya	71
» en les províncies no catalanes . .	114,2

La xifra per als nascuts a la capital és quasi la mateixa xifra mitja. Del reste de Catalunya vénen a Barcelona principalment homes. En canvi, el reste d'Espanya ens envia dones en major proporció.

L'EDAT. — Repartint una població per grups d'edats s'observa una certa homogeneïtat en les xifres obtingudes per a les diverses nacions. En general cada classe d'edat és menys nombrosa que la precedent. La natalitat i el grau de benestar d'una nació influeixen molt en la repartició de les xifres. Una natalitat elevada augmenta les xifres de les primeres edats. Un grau desenrotllat de benestar, fruit ja d'una difusió de la riquesa o bé d'una bona organització de l'Estat en les qüestions relacionades amb la higiene de la població, contribueix a fer més llarga la vida i per tant a elevar les xifres dels grups d'edat més avançada (1).

La vida humana pot considerar-se dividida, des del punt de vista econòmic, en tres períodes segons la diversa

(1) No s'inclouen aquelles persones quina edat es desconeix.

importància que en ells tingui la producció i el consum de les riqueses. En el primer període el consum és superior a la producció. De cubrir aquest dèficit se n'encarreguen les generacions situades en el segon període de la vida. Igual que en el primer en l'últim període la producció és inferior al consum. Adoptant d'un modo general els límits de 0 a 20 anys, de 20 a 60 i de 60 en endavant per aquests tres períodes la repartició de la població europea entre els mateixos oscila, segons el professor Mary, dintre les següents xifres :

0 — 20 anys.		34 a 50 per 100
20 — 60	»	41 a 52 » »
major de 60	»	8 a 13 » »

En les quatre províncies catalanes, les xifres, segons el cens de 1900, últim del que han aparegut dades completes, són les següents :

Edats	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona
0 — 19	37,7	39,9	40,7	38,8
20 — 59	54,0	50,1	49,6	51,9
major de 60	7,3	9,9	9,6	9,1

Pel que respecte a la quantia de l'element productiu no podem queixar-nos de la nostra situació, ja que estem prop del límit superior de la població europea.

En canvi, atenent a altres ordres de consideracions, les xifres del període 0 - 19 anys són baixes, indicant o escassa natalitat o excessiva mortalitat infantil. També les del període d'edats majors de 60 anys són baixes: lo que vol dir que nostra gent mor massa aviat.

Per al conjunt d'Espanya les xifres són respectivament

41,8
49,1
8,9

D'elles poden deduir-se'n consideracions anàlogues a les fetes remarcar per a nostra regió, amb l'agravant de que la xifra de població més productiva és inferior a la que tenen cadascuna de nostres quatre províncies.

L'ANALFABETISME. — L'analfabetisme en nostra regió totes les edats compreses, alcança les següents xifres :

Província de Barcelona	41,69	per 100	
» » Girona	51,18	»	»
» » Lleida	58,66	»	»
» » Tarragona.	59,61	»	»
Catalunya	48,37	»	»

Per a tota Espanya la xifra és 59,35.

Considerada, doncs, en conjunt la població catalana, la nostra situació no pot dir-se sigui completament desfavorable comparada amb la xifra total espanyola, mes just és confessar que això es deu principalment a la província de Barcelona. La xifra que li correspon, atesa la importància de la població de dita província, compensa en part l'elevació de les xifres de les altres tres. Tarragona sobrepassa la xifra mitja espanyola i Lleida li va ben a la vora.

La província espanyola de màxim analfabetisme és Màlaga amb el 79,46 per cent, i la que gosa l'hermós privilegi de tenir la xifra mínima es Santander amb el 26,03.

La xifra dels analfabets de la capital influeix en la xifra de la província, doncs és sols de 34,98 per cent.

Les ciutats tenen, en general, un coeficient d'analfabetisme menor que el total de la regió geogràfica en que estan enclavades. No obstant la influència seria major si Barcelo-

na no fos un gran centre d'immigració. Ara bé: les províncies que principalment proporcionen el contingent d'immigrants són Terol, València, Saragossa i Castelló, quins tants per cents d'analfabets son:

Castelló.	71,57
València	68,56
Terol	66,72
Saragossa	60,49

Aquestes xifres, totes superiors a la mitja espanyola, eleven forçosament el coeficient de la nostra ciutat, doncs no deu oblidar-se que de 100 habitants de Barcelona sols 57,02 han nascut en la mateixa, i que 31,43 són fills de poblacions espanyoles no catalanes.

Vegi's per últim la distribució de l'analfabetisme en els districtes municipals de Barcelona:

Districte	I.	52,13 *
"	II.	30,94
"	III.	22,06
"	IV.	24,26
"	V.	37,73 *
"	VI.	22,98
"	VII.	43,34 *
"	VIII.	29,20
"	IX.	49,30 *
"	X.	49,60 *

Les xifres senyalades amb asterisc corresponen als districtes de coeficient superior al mitjà. Són, com és natural, aquelles en que habita la població obrera, mes no deu oblidar-se tampoc que són aquells en que viuen principalment els treballadors nascuts en altres províncies.

LA PROFESSIÓ. — La repartició de la població d'un país segons la classe de la seva activitat professional és de gran importància, ja que ella determina el caràcter de la seva economia. Desgraciadament els censos professionals en pocs països han sigut realitzats de modo que puguin utilitzar-se per a nostre objecte i a Espanya mai se n'ha fet cap.

Sols en el tomo IV del *Censo de la població de España* de 1900 (publicació de l'Institut Geogràfic i Estatístic) es troben algunes xifres que a pesar de la vaguetat dels conceptes a que es refereixen anem a utilitzar.

Segons elles, amb cada mil habitants d'Espanya se'n poden fer els següents grups :

Indústria agrària i forestal.	211
Indústria i mines	52
Transports i comerç	14
Administració i professions liberals. . . .	22
Varis i persones improductives	701

Per a les quatre províncies catalanes les xifres corresponents són :

	<u>Barcelona</u>	<u>Girona</u>	<u>Lleida</u>	<u>Tarragona</u>
Indústria agrària i forestal.	90	158	257	273
Indústria i mines.	150	106	33	54
Transports i comerç.	27	33	7	18
Administració i professions liberals	36	30	23	23
Varis i persones improductives .	697	673	680	632

Tenint en compte la vaguetat de l'últim epígraf, podem dir en general que la indústria predomina sobre l'agricultura en la província de Barcelona. En les altres tres províncies succeeix el contrari, si bé en la de Girona la indústria té una importància major que a Lleida i Tarragona.

En general la indústria dóna lloc a una major aglomera-

ció humana. Pot ser interessant comparar les xifres anteriors amb la densitat de les diverses províncies el qui ens confirmarà ço abans escrit :

	Densitat	Població industrial per 100	Població agrícola la per 100
Província de Barcelona	148,5	150	90
» » Girona	54,5	106	158
» » Tarragona.	52,2	54	273
» » Lleida	25,5	33	257

Per a fer possibles les comparacions amb altres països es trobarà a continuació la repartició per 1000 habitants en diversos països europeus, si bé hi ha que fer notar que la major perfecció dels censos d'aquests països en el referent a professions no permet abusar de la comparació de xifres.

Les xifres són tretes de censos pròxims al 1900 :

	Austria	França	Suïssa	Alemanya
Indústria agrària i forestal	551	488	425	358
Indústria i mines.	228	249	368	391
Transport i comerç	56	124	88	115
Administració i professions liberals	41	57	38	55
Varis i persones improductives .	124	82	81	71

• • •

L'ESTAT CIVIL. — Per a completar aquestes notes sobre l'estàtica de la població catalana, anem a donar algunes xifres referents a la repartició dels habitants en les tres categories de solters, casats i viudos. Aquest aspecte de la població té importància per a deduir els coeficients de nupcialitat, i al tractar d'aquesta, més endavant, s'estudiarà amb amplitut. Aquí ens interessa solzament saber quina era la situació al fer-se el cens de 1910, últim quines xifres ens són conegudes.

Segons ell hi havia aleshores a Espanya per cada 100 habitants 56,29 solters dels dos sexes, 36,93 casats, 6,71 viudos i 0,07 persones de les que no constava l'estat civil. A Catalunya aqueixes xifres eren :

Solters	50,0 per 100
Casats	40,7 " "
Viudos	7,0 " "
No consta.	2,3 " "

Les que indiquen una major proporció de matrimonis.

Per a la ciutat de Barcelona, quina importància demogràfica no hi ha que tenir ni un moment oblidada al considerar les xifres per a tota Catalunya, la proporció per 100 habitants és com segueix :

Solters.	53,08
Casats.	38,59
Viudos	7,90
No consta.	0,43

Aquestes xifres, si bé són satisfactòries comparades amb les espanyoles, indiquen que si s'exclou de la població catalana la corresponent a la capital, la proporció de casats augmentaria encara.

En les quatre províncies catalanes la proporció de casats és com segueix :

Barcelona	39,8 per 100
Girona	40,9 " "
Lleida	41,5 " "
Tarragona.	42,6 " "

En la província de Barcelona el coeficient de la capital té un influència preponderant. Les províncies agrícoles tenen major coeficient que les industrials.

NUPCIALITAT

En demografia s'anomena nupcialitat al resultat de comparar el nombre de matrimonis que han tingut lloc en un any amb el nombre d'habitants d'un país. El coeficient es calcula en matrimonis per cada 1000 habitants, per mitjà d'una senzilla regla de tres. Com els censos es fan sols en períodes bastant llargs (5 o 10 anys generalment), clar està que el nombre d'habitants que hem d'adoptar per al càlcul no és el que indiqui el cens, doncs ens trobariem que a l'anar comparant el nombre de matrimonis de cada any amb una població constant, el coeficient de nupcialitat aniria augmentant d'un modo fictici, si la població considerada anés creixent d'any en any. Per a salvar aquest error no hi ha més remei que acudir al càlcul i així la població adoptada com a termini de la comparació és la població calculada per a mitjans de cada any.

Adhuc calculant així el coeficient, pot presentar duptes la seva interpretació ja que el que donaria una millor idea de la importància de les xifres seria el comparar el nombre de persones que estan en disposició de contraure matrimoni amb el nombre de matrimonis realitzats. Deuria per tant excloure's de la xifra de la població els menors d'edat, els ja casats i els majors de 60 anys. Aquesta orientació comença a fer-se sentir dintre les modernes publicacions demogràfiques anomenant-se *matrimonialitat* a la xifra obtinguda seguint aquest procediment.

En alguns dels més importants estats la nupcialitat ha sigut la següent en el període de 1901 a 1905 :

Dinamarca	7,1	per 100
Itàlia	7,3	" "
Suïssa	7,5	" "
Holanda	7,5	" "
França	7,6	" "
Anglaterra i Gales	7,8	" "
Alemanya.	8,	" "
Bèlgica	8,1	" "
Espanya	8,5	" "
Rússia Europea.	9,	" "

Per a Catalunya la xifra mitja del període es 8,5, la mateixa com es veu que la total espanyola. És una xifra que mostra una bona situació en l'aspecte considerat.

Veiem ara la importància de les xifres per a les quatre províncies catalanes. Donem les dades des de 1910 a 1916, prenent com a xifra d'habitants la població calculada per a mitjans de cada any :

Nombre de matrimonis per 1000 habitants

	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
P. Barcelona	8,1	8,6	8,5	8,7	8,2	9,0	8,6
P. Girona	7,5	7,0	7,2	7,0	6,4	6,1	6,2
P. Lleida	7,4	7,6	7,9	7,6	7,4	6,7	7,0
P. Tarragona	8,1	8,0	8,0	8,3	7,1	7,1	7,4
Catalunya	7,9	8,1	8,1	8,2	7,6	7,4	7,7
Espanya.	7,0	7,1	7,1	6,8	6,5	6,2	6,6

L'observació d'aquest quadre ens mostra el següent : que la nupcialitat és major a Catalunya que a Espanya en general, que la nupcialitat a la província de Barcelona és superior a la de les altres tres províncies i a la total catalana ; que cosa semblant passa a Tarragona excepte per als tres últims anys considerats en que la nupcialitat a dita província experimenta forta baixa i que la província de més baixa nupcialitat és la de Girona.

Comparant les xifres cronològicament veiem que hi ha un marcat descens en els anys 1914, 1915 i 1916 per a tres de les províncies, per a Catalunya en general, i per a tota Espanya. Sols la província de Barcelona ha mantingut els seus valors. Sembla confirmar això el que la nupcialitat rebi la principal influència de les condicions econòmiques d'un país, augmentant al millorar la situació, disminuint al venir èpoques de crisi. La guerra europea hauria deixat sentir sa influència depressiva lliurant-se'n Barcelona per l'activitat industrial dels últims anys.

Veiem el que passa en les capitals :

Nombre de matrimonis en les capitals (per 1000)

	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Barcelona . . .	8,2	8,9	8,8	9,1	8,6	8,3	9,0
Girona	6,6	5,3	7,3	5,7	6,1	6,3	5,7
Lleida	7,4	7,4	9,2	9,8	11,0	8,5	11,0
Tarragona. . .	7,2	7,5	7,3	8,2	7,2	5,7	5,1

La nupcialitat a Barcelona (amb la sola excepció de 1915) és superior a la de la província del mateix nom. El mateix passa a Lleida. En canvi Girona i Tarragona tenen xifres inferiors a les de les respectives províncies. Es parla

de una tendència cap al decreixement de la nupcialitat. Els fets no confirmen aquesta opinió. La nupcialitat és un fenomen demogràfic sobre el que té gran influència la situació econòmica. Les variacions en el benestar públic poden, doncs, explicar les variacions en el nombre relatiu de matrimonis.

Així a Barcelona (capital) tenim les següents xifres des de l'any 1883 :

1883.		8,26
1885.		7,66
1890.		9,21
1895.		8,27
1900.		9,40
1905.		8,42
1910.		8,16
1915.		8,30
1916.		9,00

Veurem més bé les variacions elaborant en *index-numbers* aquestes xifres, suposant igual a 100 la xifra per a 1883 :

1883.		100,
1885.		92,7
1890.		111,5
1895.		100,1
1900.		113,8
1905.		101,9
1910.		98,7
1915.		100,4
1916.		108,9

S'ha parlat també de la major freqüència dels matrimonis en certes estacions de l'any. Tampoc les xifres parlen

clarament a n'aquest respecte. Concretant-nos a Barcelona s'observen xifres altes al mes de desembre (en varis anys la xifra màxima). La xifra mínima oscila.

En l'any 1914 de cada 100 matrimonis se'n celebraren els següents en els diversos mesos de l'any.

Gener	8,86
Febrer	7,63
Març	8,48
Abril	9,31
Maig	10,22
Juny.	9,09
Juliol	7,89
Agost	8,41
Septembre.	7,05
Octubre	6,86
Novembre	6,59
Desembre	9,61

Com es veu, el màxim cau en el mes de Maig, mes la xifra de Desembre s'apropa al màxim. En 1913 el màxim es presenta en Març, mes també la xifra de Desembre és la més aproximada a la de dit mes. En 1910, 1911 i 1912 la xifra més alta es presenta en Desembre.

Al tractar de la nupcialitat seria interesantíssim fer un estudi de l'influència que diverses circumstàncies tenen en l'atracció matrimonial. La edat, l'estat civil, la religió, la situació econòmica, lo viurer en llocs pròxims, etc. En Galton, a Anglaterra (1), i en Körösi, a Budapest, han fet investigacions molt acurades sobre la matèria.

Desgraciadament les estadístiques espanyoles no ens

(1) *Natural Inheritance.*

proporcionen les dades elementals que a nosaltres ens se-
rien necessaries.

Intentarem, solzament, buscar alguna orientació sobre
l'influència de l'estat civil i de l'edat en la elecció matrimo-
nial.

Agrupant els matrimonis en 1910 segons l'estat civil
dels contraients, tindrem les següents dades per a les qua-
tre províncies catalanes, Catalunya i Espanya. Les xifres
son : nombre de matrimonis de cada classe per 100 matri-
monis.

Províncies	Solter amb soltera	Solter amb viuda	Viudo amb soltera	Viudo amb viuda
Barcelona	85,92	2,83	8,14	3,11
Girona	87,06	2,01	6,41	4,52
Lleida	87,43	1,77	7,26	3,54
Tarragona	89,03	1,75	6,16	3,06
Catalunya	87,01	2,34	7,33	3,32
Espanya	87,17	2,01	7,53	3,29

Per cada 100 esposos eren solters o viudos els següents :

	Solters	Viudos
Província de Barcelona	88,75	11,25
» » Girona	89,07	10,93
» » Lleida	89,20	10,80
» » Tarragona	90,78	9,22
Catalunya	89,35	10,65

Per cada 100 esposes eren solteres o viudes les següents :

	Solters	Viudos
Província de Barcelona	94,06	5,94
» » Girona	93,47	6,53
» » Lleida	94,69	5,31
» » Tarragona	95,19	4,81
Catalunya	94,34	5,66

Com es veu, les viudes contrauen amb menys freqüència segones nupcies que no pas els viudos. El fet es més marcat en la província de Barcelona que no pas en les altres.

A la capital lo nombre de viudos que en 1910 contraguereu nou matrimoni fou de 12,05 per cada 100 matrimonis. La xifra per a les viudes fou 6,71. Es a dir, s'observa que tant la xifra per als viudos com la de les viudes es més gran que les de la província i la regió.

Estudiem ara la influència que l'estat civil exerceix en l'atracció entre els sexes.

Tenint en compte el nombre de solters, solteres, viudos i viudes que contraguereu matrimoni en 1910 i aplicant el càlcul de probabilitats tindrem les següents xifres per a la regió catalana (1):

La probabilitat de que es verifiqui un matrimoni entre dos solters seria

$$\frac{89,35}{100} \times \frac{94,34}{100} = 0,8429$$

i per 100 matrimonis, 84,29.

La probabilitat per a que es verifiqui un matrimoni entre viudos seria

$$\frac{10,65}{100} \times \frac{5,66}{100} = 0,0060$$

i per 100 matrimonis, 0,60.

La probabilitat de que es verifiqui un matrimoni entre solter i viuda seria

$$\frac{89,35}{100} \times \frac{5,66}{100} = 0,0505$$

i per 100 matrimonis, 5,05.

(1) Recordi's que la probabilitat composta es el producte de les probabilitats simples

I per últim, la probabilitat de que es verifiqui un matrimoni entre viudo i soltera seria

$$\frac{10,65}{100} \times \frac{94,34}{100} = 0,1004$$

i per 100 matrimonis, 10,04.

Comparem ara el nombre de matrimonis que deurien verificar-se en les diverses combinacions d'estat civil amb el nombre de matrimonis que en realitat es verifiquen :

	<u>Pel càlcul de probabilitats</u>	<u>Formatos en la realitat</u>	<u>Diferències</u>
Entre solters	84,29	87,01	+ 2,72
Entre viudos	0,60	3,32	+ 2,72
Solter amb viuda	5,06	2,34	- 2,72
Viudo amb soltera	10,05	7,33	- 2,72
	<u>100,00</u>	<u>100,00</u>	

Si per tant el nombre de matrimonis entre solters i els que's verifiquen entre viudos, o sigui aquells en que'ls dos contraients tenen el mateix estat civil, és superior al que deuria alcançar, tenint en compte sols el càlcul de probabilitats segons el nombre de persones de cada estat civil que contrauen matrimoni, això és indicatiu evident de una major atracció entre els que's troben en aquest cas.

Examinem ara el valor de les xifres corresponents per a Barcelona (capital).

Nombre de matrimonis de cada classe per 100 matrimonis :

Entre solters	84,51
» viudos	3,27
» solter i viuda	3,44
» viudo i soltera	8,78

Per cada 100 esposos eren solters 87,95 i viudos 12,05.

Per cada 100 esposes eren solteres 93,29 i viudes 6,71.

Mitjansant el càlcul de probabilitats obtindrem el nombre de matrimonis per 100 que corresponen a cada grup i comparant-los amb els que en la realitat es verifiquen obtindrem el següent quadro :

	<u>Pel càlcul de probabilitats</u>	<u>Formats en la realitat</u>	<u>Diferències</u>
Entre solters	82,05	84,51	+ 2,46
Entre viudos	0,81	3,27	+ 2,46
Solter amb viuda	5,90	3,44	— 2,46
Viudo amb soltera	11,24	8,78	— 2,46
	<u>100,00</u>	<u>100,00</u>	

Si bé quelcom atenuada es nota també l'atracció entre les persones d'igual estat civil. El nombre de matrimonis formats realment es major en els grups de igual estat civil, que'l que tindria que ésser segons el càlcul de probabilitats.

Es pot donar en una sola xifra el valor d'aquesta atracció. L'índex corresponent per a l'atracció al matrimoni entre solters es calcula del següent modo :

Per a Catalunya : El nombre de matrimonis entre solters que devien realitzar-se amb arreglo al càlcul de probabilitats es 84,29. El nombre real de matrimonis d'aquest grup es 87,01. Essent el nombre de solters que contrauen matrimoni 89,35 per 100, i el de solteres 94,34 per 100, el nombre màxim de matrimonis entre solters que haurien pogut realitzar-se es 89,35 per 100. Obtindrem l'índex d'atracció dividint la diferència entre el nombre de matrimonis realitzats i el que dóna el càlcul de probabilitats per la diferència entre el nombre màxim possible i el probable.

$$i = \frac{87,01 - 84,29}{89,35 - 84,29} = \frac{2,72}{5,06} = 0,537$$

Per a Barcelona: Fent iguals consideracions obtindrem per a la capital

$$i = \frac{2,46}{5,90} = 0,416$$

Index menor que l'obtingut per al conjunt de Catalunya.

El material estadístic de que's disposa no permet determinar coeficients d'atracció entre els dos sexes segons les edats, del modo que hem obtingut dits coeficients per a l'estat civil. Ens dóna solament dit material la repartició per edats i sexes dels que han contret matrimoni en un determinat any, mes no ens indica la relació dintre de cada matrimoni de l'edat dels dos contraients. Tractem d'aprofitar el material de que disposem.

Per a Catalunya (1910) amb cada 1 000 persones de cada sexe que contragueren matrimoni se'n podien fer els següents agrupaments per edats :

	Homes	Dones
Menors de 20 anys	9,5	104,7
De 20 a 25	390,7	559,4
» 26 a 30	360,6	194,0
» 31 » 35	114,2	64,3
» 36 » 40	53,5	32,2
» 41 » 50	42,7	26,4
» 51 » 60	19,1	12,9
De més de 60 anys.	8,5	5,0
No consta.	1,2	1,10

Les anteriors xifres ens diuen que les dones es casen més joves que'ls homes.

Dels 20 als 25 anys s'obté la xifra màxima de casaments per a les dones. Del 25 al 30 la xifra baixa molt. Per a els homes, en canvi, dels 20 al 30 les xifres tenen casi el mateix valor. A més, el nombre de matrimonis en que l'home té menys de 20 anys és molt petit (9,5); en canvi el mateix grup alcança per a les dones un valor elevat. Excepte per a els dos primers grups d'edat les xifres corresponents als homes son sempre superiors a les dels grups corresponents per a les dones.

Cosa semblant passa a la capital barcelonesa. Amb cada 1 000 matrimonis se'n poden fer els següents agrupaments per sexe i edat dels contraients:

	Homes	Dones
Menors de 20 anys	17,9	119,2
De 20 a 25	380,8	502,3
» 26 a 30	318,4	195,6
» 31 a 35	130,9	88,3
» 36 a 40	62,0	43,7
» 41 a 50	55,5	35,3
» 51 a 60	25,5	12,1
De més de 60 anys	8,6	2,9
No consta.	0,4	0,6

Sembla, no obstant, notar-se un petit retràs en l'edat matrimonial respecte a les xifres per a tot Catalunya.

Les xifres de matrimonis per a el grup 20-25 anys son quelcom més reduïdes per a Barcelona que per a la regió. Lo contrari passa amb els següents grups d'edats.

La constitució actual dels matrimonis en els que la càrrega econòmica va principalment a carrec del home, explica la major edat del home casat de nou respecte a la seva companya, i pot explicar també el major retràs en l'edat matrimonial en la capital en la que la lluita per a fer-se una posició és més costosa.

Acabarà d'aclarir aquest aspecte la comparació entre el nombre de persones de cada edat i sexe en condicions de contraure matrimoni amb el nombre de matrimonis contrats per a cada classe.

Partint del cens de 1910, la repartició de la població catalana, soltera o viuda, compresa entre 20 i 60 anys, segons les dos qualitats avans esmentades, es

	Homes	Dones
De 21 a 25 anys . . .	73 371	55 503
» 26 a 30 » . . .	34 913	26 968
» 31 a 35 » . . .	16 537	15 316
» 36 a 40 » . . .	10 941	15 644
» 41 a 50 » . . .	16 356	29 105
» 51 a 60 » . . .	15 757	35 648

Els casaments realitzats en 1911 (el cens de població es de 31 de Decembre de 1910) es poden descomposar també per edat i sexe en la següent forma :

	Homes	Dones
De 20 a 25 anys	6 667	9 844
» 26 a 30 »	6 081	3 200
» 31 a 35 »	1 868	1 021
» 36 a 40 »	870	519
» 41 a 50 »	789	412
» 51 a 60 »	349	188

Podem ara determinar de cada mil persones de cada grup d'edat i sexe quantes s'en varen casar en dit any :

	Homes	Dones
De 20 a 25 anys	90	177
» 26 a 30 »	174	118
» 31 a 35 »	112	66

	Homes	Dones
De 36 a 40 anys	79	33
» 41 a 50 »	47	14
» 51 a 60 »	22	5

Confirmen aquestes xifres les consideracions fetes anteriorment. La màxima probabilitat de casar-se està per a els homes dels 26 als 30 anys, per a les dones dels 20 als 25. En aquestes la probabilitat disminueix amb els anys. En els homes el descens no és tan ràpid.

NATALITAT

La natalitat es dona generalment pel quocient entre la xifra anyal de naixements i el nombre de habitants.

Alguns autors proposen per a substituir el coeficient de natalitat, el de feconditat que s'obtidria al dividir el nombre anyal de naixements pel nombre de dones compreses entre els 15 i els 50 anys d'edat. No creiem tingui grans ventatjes aquesta última fórmula, ja que per a indicar la feconditat seria precís que totes les dones haguessin tingut relacions sexuals llegendimes o illegítimes.

L'estudi de la feconditat sols pot verificar-se en les dones casades, mes aduc així les xifres tampoc tindrien gran significació ja que la feconditat varia amb l'edat i amb els anys transcorreguts des de la primera rel-lació sexual.

Limitant-nos a les xifres de la natalitat en la forma que usualment es donen, això és, de nombre de naixaments per cada mil habitants, donem les dades per a diversos anys per a Catalunya i ses províncies i per al conjunt d'Espanya.

NATALITAT A CATALUNYA

	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
Prov. Barcelona .	24,4	25,8	24,1	23,9	23,8	23,3	23,7
» Girona. . .	27,9	26,4	25,1	25,7	23,7	23,7	22,9
» Lleida . . .	27,5	32,6	27,1	26,0	26,5	26,8	34,7
» Tarragona.	25,1	27,0	23,9	23,1	22,7	21,6	20,9
Catalunya . .	25,4	24,5	24,6	24,3	24,0	24,4	22,9
Espanya . .	32,6	31,4	31,6	30,4	29,8	30,8	29,0

Aquestes xifres revelen una situació deplorable. Constantment les xifres de Catalunya estan per sota de les xifres espanyoles. Les xifres particulars de les quatre províncies també son inferiors a les d'Espanya. Sols la província de Lleida en dos anys (1911 i 1916) ha sobrepujat a la natalitat espanyola. La província de Barcelona i sobre tot la de Tarragona, tenen natalitat molt baixa. Aquesta última gosa del trist privilegi de haver tingut en 1916 la xifra mínima entre totes les províncies espanyoles. La província que tingué la xifra máxima en dit any fou Jaen amb 35,6. La província de Madrit arrivà a 28,5, xifra, com se veu, bastant elevada.

Cal també fer notar que si bé en petita proporció s'observa una tendència cap al descens de les xifres, amb l'excepció de la província de Lleida. Aquest descens es ben marcat a la província de Girona que en 7 anys ha baixat cinc unitats.

Per a donar a les xifres anteriors el corresponent valor indiquem la natalitat en 1912 a diverses nacions europees :

Rússia	44,2
Rumania	43,4
Itàlia (1911)	31,5
Austria	31,4
Alemanya	28,3
Holanda	28,1
Dinamarca	26,5
Suïssa	24,1
Anglaterra i Gales	23,8
Bèlgica	22,6
França	19,0

Vegí's ara lo que passa a les capitals de província :

	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Barcelona .	22,79	22,86	22,95	23,32	23,20	23,20	23,80
Girona. . .	24,1	21,4	22,4	22,1	21,0	21,2	21,6
Lleida . . .	18,4	16,9	19,2	19,3	21,6	21,0	19,1
Tarragona.	22,0	22,9	22,8	23,0	23,5	21,7	22,6

En general les xifres són a les capitals lleugerament inferiors a les de les corresponents províncies, amb l'excepció de Lleida en que la baixa és molt marcada. A Tarragona, en els últims tres anys les xifres són un xic superiors a les de la seva província. No es nota a les capitals en els set anys considerats el descens que ferem notar al considerar les províncies catalanes.

Les xifres de natalitat a Barcelona des de época més allunyada sí que permeten veure el descens :

1880	30,47
1885	27,61
1890	26,45
1895	26,09
1900	23,69
1905	23,86
1910	22,79
1911	22,86
1912	22,95
1913	23,32
1914	23,20
1915	23,20
1916	23,80

En 36 anys el descens es de més de 6 unitats, o sigui de més del 20 per 100.

En altres capitals estrangeres la natalitat té els següents valors (1908):

Buenos Aires	34,3
Londres	25,7
Viena	25,2
Milà.	25,2
Roma	24,7
Berlin	23,3
París	19,0
Bruseles	16,4

A Madrid, en 1916, la natalitat fou de 27,1.

Com pot deduir-se de les anteriors xifres, la nostra capital, en aquest aspecte està completament a l'alçada de les més importants capitals del món, amb xifres més baixes encara que moltes d'elles.

Aquesta baixa natalitat en nostra regió planteja greus problemes. Tant més quant un augment de població és condició casi indispensable si volem que Catalunya continuï al davant del progrés econòmic d'Espanya.

Aquest augment de població ha estat petitíssim en el decenni 1900-1910, del que tenim dades, i segurament serà menor en el de 1910-1920.

Així, cenyint-nos a la capital, per a la que tenim dades complertes, veurem que'l nombre d'habitants en 1900 era

Homes.	256 602
Dones.	280 752
<i>Total.</i>	537 354

Afegint els naixements del mateix període, que foren

Homes.	70 809
Dones	65 432

Total. . . 136 241

obtenim un total de 673 595.

Restant les defuncions en nombre de

Homes.	70 794
Dones	64 812

Total. . . 135 606

obtindriem per a 1910 la xifra de 537 989 habitants, suposant que en dit període no haguessin vingut immigrants a augmentar nostra població. Com es veu, en deu anys l'augment hauria sigut sols de 635 persones. Com el cens de 1910 dona per a la població barcelonesa la xifra de

Homes.	278 285
Dones	309 126

Total. . . 587 411

se despren que deu haver-hi hagut una immigració de

Homes.	21 668
Dones	27 754

Total. . . 49 422

persones vivents al final del període considerat. Les 635 persones d'augment real són part dels naixements de la po-

blació inmigrada, lo que confirma la gravetat del problema.

Copiosíssima es la literatura publicada a França sobre el decreixement de la natalitat. A nostra terra, encara que aquesta mena d'estudis són mirats amb poc interès, no sols pel públic sinò també pels estudiosos, són varies les publicacions fetes sobre la matèria. Entre elles cal fer especial menció de l'obra del doctor don Ermengol Puig i Sais, *El problema de la natalitat a Catalunya* (1915). L'autor estudia estadísticament els fets i les seves causes, arribant a conclusions semblants a les dels autors francesos al tractar el problema en son país.

Per a veure com el problema té, en efecte, iguals característiques a Barcelona que en altres terres, creiem basta reproduir el següent quadre que dona la natalitat a Barcelona per a districtes municipals :

	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	Mitja en 5 anys últims
I	28,1	28,3	28,1	24,6	25,6	26,2	27,0	27,7	26,2
II	21,8	23,3	19,8	20,1	20,2	20,0	20,4	20,5	20,2
III	20,5	19,1	19,1	16,7	16,9	17,3	16,8	21,8	17,9
IV	17,1	20,8	19,2	18,0	17,3	16,7	17,9	16,5	17,2
V	25,2	24,9	23,5	23,4	22,7	24,3	24,3	24,6	23,8
VI	20,0	20,4	20,9	19,0	18,1	17,8	18,6	19,9	18,6
VII	26,9	27,8	28,5	23,9	24,4	24,8	27,2	24,8	25,0
VIII	26,9	23,1	23,3	20,5	22,6	22,0	23,1	21,8	22,0
IX	21,7	27,6	25,9	23,6	23,4	21,7	22,5	21,9	22,6
X	35,3	25,3	32,5	28,4	27,2	27,9	30,6	23,4	27,5
Total	24,7	25,4	27,6	22,8	22,9	22,9	23,3	23,2	23,0

Examinant aquest quadre es veu que en els diversos anys han estat per sobre de la natalitat mitja els següents districtes :

1907	—	I - V - VII - VIII - X
1908	—	I - VII - IX
1909	—	I - VII - X
1910	—	I - V - VII - IX - X
1911	—	I - VII - IX - X
1912	—	I - V - VII - X
1913	—	I - V - VII - X
1914	—	I - V - VII - X

Ademés, en 1908 el districte X tenia una xifra quasi igual a la natalitat mitja, i en 1911 li passava el mateix al districte V.

Prenent la mitja dels cinc últims anys, veiem anàlogament que també els districtes I, V, VII i X estan per sobre de la mitja.

En canvi els districtes III, IV i VI estan constantment per sota de dita xifra. En les xifres mínimes de natalitat el districte IV ocupa el primer lloc i vé després en tercer lloc el VI. El districte IV arriba a estar en 1909 8,8 unitats per sota de la mitja de dit any.

Recordi's la característica social i econòmica d'aquests districtes. Mentre els districtes de alta natalitat són les barriades obreres, els de natalitat mínima són els barris en que viuen les classes burgeses. Observi's també que'ls districtes III i IV, en especial, són els que tenen més caràcter barceloní, aquells en que hi viu gent de nostra terra, i que en els barris d'alta natalitat van a parar els emigrants d'altres països. El districte I, per exemple, sobre tot a la part de la Barceloneta, abunda d'elements procedents de les regions valencianes.

La riquesa, el desenrotll de l'intel·ligència, les ganes de prosperar (teoria de la capilaritat social de Arseni Dumont) junt amb el vici, semblen tenir una influencia preponderant en el fenómeno demogràfic que estudiem.

Dintre la literatura científica, sobre tot amb la moderna corrent eugénica, s'ha parlat molt de si existeix una època del any més apta per a la fecondició, reminiscència de una possible època de cel en la raça humana, època que existeix en altres espècies animals.

Fent igual a 100 la natalitat mitja mensual de un any, les xifres per a els diversos mesos pendrànn valors majors o menors segons el nombre de naixements que en ells hagin tingut lloc.

Suposant que la concepció hagi tingut lloc nou mesos avans del naixement, posarem les xifres obtingudes del modo que s'acaba d'indicar, no al costat del mes a que corresponen, sinó al costat del nom del mes anterior a ell en nou llocs tindrem una relació entre el nombre de concepcions arribades a terme de naixement en els diversos mesos del any.

Donem les xifres per a els anys 1911 a 1915 junt amb la xifra mitja del quinquenni :

	1911	1912	1913	1914	1915	Mitja dels cinc anys
Gener. . . .	91,6	98,7	95,8	95,1	100,8	96,4
Febrer . . .	96,2	96,0	101,0	95,4	96,7	97,1
Març	100,0	107,9	102,6	97,2	98,9	101,3
Abril	114,6	108,9	108,9	97,2	104,9	107,6
Maig	95,1	101,3	98,5	101,5	106,0	99,1
Juny	108,1	112,9	104,8	95,5	106,7	108,8
Juliol	102,4	101,3	96,8	111,4	100,9	100,2
Agost	98,7	92,0	99,6	100,8	96,7	97,8
Septembre . .	96,5	86,6	98,1	93,1	89,6	92,8
Octubre . . .	102,7	98,8	105,2	103,3	103,5	102,7
Novembre . .	100,9	97,1	91,8	100,3	99,3	97,9
Decembre . .	93,1	98,8	96,5	95,8	95,9	96,0

Com pot veure's, sense que les xifres anteriors marquin una orientació clara i determinada, s'observa un augment en les xifres del mesos de Juny i Abril.

Hem indicat ja avans que'l desenrotllo de la cultura sembla tenir una certa influència en la disminució de la natalitat. En el quadre següent poden comparar-se les xifres de natalitat per a els deu districtes municipals de Barcelona amb la proporció d'analfabets.

NATALITAT I ANALFABETISME

Districtes	Natalitat mitja 1910-14	Analfabetisme 1910
I	26,2	52,1
II	20,2	30,9
III	17,9	22,1
IV	17,2	24,6
V	23,8	37,7
VI	18,6	23,0
VII	25,0	43,3
VIII	22,0	29,2
IX	22,6	49,3
X	27,5	49,6
	23,0	35,0

Els districtes que aquestes xifres mostren estar per sobre de la natalitat mitja són els I, V, VII i X. El districte IX té una xifra de natalitat que quasi coincideix amb la mitja. Doncs bé, els districtes quina xifra d'analfabetisme està també per sobre de la xifra mitja per a tot Barcelona són precisament els districtes de major natalitat.

Els districtes de menor natalitat són el III, IV i VI i els districtes de mínim analfabetisme són també els III, IV i VI.

Se veu una correspondència bastant perfecta entre analfabetisme i grossa natalitat.

Una observació no obstant creiem deu fer-se. I es que les xifres de natalitat de les barriades obreres estàn, en nostra opinió, exagerades. Dites barriades semblen ésser aquelles en que són més nombroses les persones no censades i per tant en el quebrat que dona la natalitat, si el numerador és exacte, el denominador és menor de lo que tindria que ésser, portant, per consegüent, un augment en el valor del quebrat i per tant una exageració fictícia de la xifra de la natalitat.

* * *

Existeix constantment una desproporció entre el nombre de naixements de cada sexe. Es a dir, el nombre de nens que neixen anualment no és igual al nombre de nenes, sinó qu'es constant un major nombre de naixements masculins, encara que'l valor d'aquesta desproporció varii en els diversos països.

Per a nostra regió el nombre de naixements masculins per cada 100 naixements femenins es el següent en 1910 i 1915, anys que prenem per exemple :

	1910	1915
Província de Barcelona	107,2	108,6
» » Girona	104,4	108,8
» » Lleida	116,5	109,6
» » Tarragona	105,7	104,7
Catalunya.	107,8	108,2

Amb algunes variacions, la capital guarda també aquesta desproporció en termes semblants als que s'observen a les províncies.

Naixements masculins per cada 100 femenins a Barcelona :

1910	110,0
1911	109,4
1912	111,3
1913	107,6
1914	107,8
1915	107,4

La major mortalitat infantil masculina equilibra ben aviat als dos sexes.

Les causes d'aquesta desproporció són desconegudes. La teoria de la formació del sexe està encara tant atrasada qu'es aventurada tota explicació que's vulgui intentar. Les teories biològiques semblen atribuir la formació del sexe a les circumstàncies externes en que's desenrotlla l'ovul fecundat. Seria interessant veurer lo que passa respecte a la desproporció del sexe dels naixements en regions poc civilitzades en que el treball de la dona té més importància que'l de l'home. Potser allí s'observaria la desproporció en sentit contrari. Si aquesta hipòtesi fos certa, al augmentar ara l'importància de la dona en la vida econòmica de nostres nacions més avançades, la desproporció hauria d'atenuar-se. No obstant hi haurà que tenir en compte les perturbacions que en la demografia ha de portar la guerra actual.

Aqueixa desproporció en els naixements totals segons el sexe, existeix també, i encara més accentuada, en els nats-morts. Així el coeficient de masculinitat que en els nats vius totals son de 105,0 a Barcelona en 1915, arribà a 140,7 per a els nats morts totals.

Al introduir l'aspecte de la llegitimitat en el sexe dels

naixements observem a Catalunya i en general a tot Espanya, si bé atenuat, el fenomen d'una preponderancia dels naixements masculins, més accentuada en els naixements il·legítims que no pas en els legítims. A casi totes les nacions europees la desproporció es presenta en forma inversa a la nostra, si bé quelcom atenuada.

Les nostres xifres són les següents, corresponents al any 1910:

	Naixements vius masculins per cada 100 femenins	
	Llegítims	Il·legítims
Província de Barcelona	106,5	132,9
» » Girona	104,2	119,5
» » Lleida	116,2	140,0
» » Tarragona	105,4	137,5
Catalunya	107,4	131,7
Espanya	109,8	112,5

Per a Barcelona obtenim:

	Llegítims	Il·legítims
1900.	109,1	113,7
1905.	107,8	115,2
1910.	107,4	115,0
1914.	107,0	114,7
1915.	104,6	114,4

A Madrid la desproporció es inversa a la nostra i en armonia amb lo que passa casi a tot arreu. Així en 1910 hi hagueren 105,0 naixements masculins legítims per cada cent naixements femenins, mentres que per a els naixements il·legítims la xifra fou sols de 104,1.

Donem ara idea de l'importancia de la natalitat il·legítima en nostra terra.

Les dades son el promedi anyal del quinqueni 1906-1910, i per a calcular-se s'han sumat els naixements il·legítims amb els expòsits, ja que no s'amagarà als lectors la conveniència de juntar abdos xifres.

Naixements il·legítims per mil naixements ·

	Província	Capital de la província
Barcelona	42,81	78,42
Girona	13,34	173,81
Lleida	4,92	50,57
Tarragona	13,52	84,80

La província de Lleida es la de menor natalitat il·legítima. En la xifra de la província de Barcelona cal considerar la existencia en dita província de nombrosos grups urbans d'alguna importancia.

La natalitat il·legítima i expòsita a Barcelona (1) en diversos anys ha sigut :

1901.	66,0
1905.	65,4
1910.	75,7
1911.	78,4
1912.	83,3
1913.	81,4
1914.	85,8

La xifra de la capital barcelonesa es relativament reduïda. Per a probar-ho vegin-se les xifres de les següents poblacions :

Madrid	200,54
Bilbao	138,94
Sevilla	180,96
Saragossa	105,40

(1) Naixements d'aquesta classe per cada 1000 naixements vius.

La comparació internacional la deduirem de les dades que a continuació s'inserten que'ns donen el nombre de naixements il·legítims per cada mil naixements vius. Dades mitjes del quinquenni 1906-10 :

Alemanya	87,2
Austria-Hungria	107,8
Bèlgica	62,7
Espanya	46,1
França.	88,6
Anglaterra	45,7
Itàlia	50,7
Suïssa	44,6

L'estudi de la nati-mortalitat proporciona també algunes observacions importants per les diferències que's noten entre els naixements lligítims e il·legítims. Així a Barcelona el nombre de nats morts per 100 naixements de cada classe ve a ésser el següent :

	<u>Lligítims</u>	<u>Il·legítims</u>
1900.	7,3	24,5
1905.	7,4	17,6
1910.	6,8	17,9
1911.	6,6	17,3
1912.	6,8	17,8
1913.	6,9	15,8
1914.	6,8	13,3

Aquestes xifres són ben significatives. Adhuc prescindint de maniobres criminals, a que tant es presta el deshonor amb que s'envolta la maternitat il·legítima, les condicions, principalment econòmiques e higièniques, en que generalment venen al mon els fills il·legítims, tenen una grossa influència en la mort del fetus.

Altre aspecte interessant de la nati-mortalitat és la consideració del sexe en la nati-mortalitat.

La nati-mortalitat masculina és sempre superior a la femenina. Això s'explica perquè els nens neixen més voluminosos que les nenes.

Així de cada 100 nati-morts lligitims a Barcelona eren nens el següents :

1900	58
1905	57
1910	58
1911	59
1912	57
1913	56
1914	56

Doncs bé : en la nati-mortalitat il·legítima aquesta diferència entre els dos sexes s'atenúa generalment. De cada 100 nati-morts il·legitims a Barcelona eren nens els següents :

1900	53
1905	50
1910	58
1911	55
1912	59
1913	57
1914	51

Com se notarà, l'any 1912 fou una excepció.

MORTALITAT. — La xifra de la mortalitat es una rel·lació entre el nombre de morts i el nombre d'habitants. Generalment es dona en morts anyals per cada mil habitants. El

nombre d'habitants es l'existent en 31 de Decembre del any a que's faci referencia. Ara bé, com que'l cens no es fa cada any hi ha que recórrer a la població calculada. Per a donar més exactitut a la xifra es calcula la població, no per a el dia 31 de Decembre del any, sinó per a el dia 30 de Juny, es a dir, la població a mitjans del any.

Lo que acabem de dir indica ja que la xifra de la mortalitat dista molt d'èsser exacta, ja que si bé el numerador del quebrat (nombre de morts) es exacte, el disminuidor es sols aproximat, doncs seria una casualitat que la població calculada coincidís amb la població real. Deu tenir-se en compte també que adhuc els censos de població son sols expresions aproximades, donç son moltes les persones que escapen al recompte. Si la proporció dels no censats fos la mateixa arreu, la cosa no tindria importancia, més no sent així es dificulten les comparacions.

Prenent les xifres amb les reserves anteriors, vegem la mortalitat per a cada mil habitants en les quatre províncies i a Catalunya :

	1920	1926
Província de Barcelona.	21,6	21,1
» » Girona.	20,8	18,0
» » Lleida	20,4	20,2
» » Tarragona	18,2	17,3
Catalunya	20,7	19,6
Espanya.	22,9	21,3

Amb més o menys intensitat la mortalitat ha descendit quelcom aquestos últims anys.

Les xifres per a Catalunya son inferiors a les xifres espanyoles. La província de Barcelona té una mortalitat superior a la mitja de Catalunya. Tarragona es la província catalana de menor mortalitat.

En la xifra alta de la província de Barcelona hi influeix

indubtablement la mortalitat de la capital, que fou de 23,1 i 23,4 en 1910 i 1916 respectivament.

A la província de Madrid, en la que hi ha una capital d'importancia demogràfica semblant a la de Barcelona, les xifres van ésser 23,7 i 23,5 en els anys citats.

La província espanyola de major mortalitat es Cáceres (29,5 i 28,0). La mortalitat mínima es va presentar l'any 1910 a Guipuzcoa (17,2) i l'any 1916 a Canaries (14,0).

Per a acabar de fer possibles les comparacions, es donen a continuació les xifres de mortalitat en varies nacions, indicant-se els valors mitjos corresponents al període de 1906 - 1910 :

Alemanya	17,5
Austria-Hungria.	23,7
Bèlgica.	15,9
Dinamarca.	15,4
Espanya	23,9
França	19,2
Anglaterra.	16,0
Holanda	14,3
Itàlia.	21,2
Suïssa	16,0

Es interessant també en l'estudi de la mortalitat segons els llocs, veure el què passa en els diversos districtes de Barcelona. Donem les xifres del any 1913 donç, encara que posem les dades de 1914 hi ha que tenir en compte l'epidemia tífica que en dit any tingué lloc, per la que les xifres serien anormals :

Districte I	20,68
» II	18,62
» III	15,94
» IV	14,22

Districte V	27,93
» VI	16,43
» VII	21,92
» VIII.	19,02
» IX	18,67
» X	19,97

Terme mig. 24,29

El districte V, de carrers estrets i poc higiènics, habitat per una població de mala situació econòmica, porta la devantera. El segueixen per ordre decreixent, els districtes VII, I, X, VIII i IX, que son aquells en que principalment habita la classe treballadora. El districte IV, de carrers amples i de població acomodada, es el de menor mortalitat.

Hi han carrers a Barcelona que tenen una mortalitat verdaderament esfereidora. D'un treball del doctor D. E. Raduà, ne treiem les següents xifres verdaderament emocionants, corresponents al quinquenni 1912-1916:

Carrers	Cases	Morts	Infants
Amalia	29	314	d'ells 168
Arc del Teatre	65	632	» 312
Berenguer el Vell	8	102	» 65
Cadena	50	280	» 103
Carretes	74	457	» 219
Cera.	45	228	» 83
Cid	12	133	» 68
Comte del Assalt	105	648	» 211

La densitat de població influeix indubtablement en les xifres de la mortalitat, mes no es factor únic i potser se li ha volgut donar excessiva importancia. A Barcelona es dona el cas de que les barriades en que principalment viu la classe treballadora, per ser baixa la edificació i haver-hi

grans espais sense edificar, tenen una densitat petita i en canvi una mortalitat alta.

Recordi's que essent 8 296 habitants per quilometre quadrat la densitat de Barcelona, la densitat dels districtes VII, VIII, IX i X (obrers), es la següent :

VII	6 709
VIII.	7 616
IX	1 522
X	3 895

Totes aquestes densitats son inferiors al terme mig.

En canvi, la densitat del districte de menor mortalitat, el IV, es de 29 145 habitants pel quilometre quadrat.

Hi ha que fer notar, no obstant, una atenuant. Els districtes obrers son aquells que, segons nostra opinió, tenen una població real més superior a la població censada. De ser així, les xifres de les densitats s'elevarien, mes al mateix temps disminuirien les xifres relatives de la seva mortalitat.

Amb els progressos higiènics i de benestar que'l temps porta, la mortalitat disminueix. Així la mortalitat a Barcelona en diversos anys fou :

1883	32,59
1885	36,49
1890	28,62
1895	26,20
1900	25,16
1905	24,86
1910	23,06
1911	23,37
1912	21,98
1913	24,29

1914	27,30
1915	23,80
1916	23,40

Amb les naturals fluctuacions, les xifres han descendit, si bé durant l'últim decenni el descens no ha continuat, debent notar-se l'elevació del any 1914, filla de l'epidemia tífica.

Sobre les xifres de la mortalitat a Barcelona i medis de reduir-les, la revista, avui desapareguda, *Cataluña*, va obrir en 1911 una informació. De les contestacions rebudes s'en va deduir que Barcelona no podia considerar-se com una població insana, si bé l'acció individual i col·lectiva pecaven de descuidades, podent fer-se molt per a abaixar el tant per cent de mortalitat.

Gran nombre dels que prengueren part en dita informació estaven d'acort en que les xifres de mortalitat barcelonessa eren superiors a la realitat, degut per un cantó a que la xifra del cens de població es inferior a la real, i per altre a que son nombroses les defuncions que s'acumulen a Barcelona de persones que viuen fora i venen a clíniques i hospitals per a ésser tractats en ses dolències.

La població calculada per a Barcelona en 1916 era de 619 692 habitants; la xifra de la mortalitat que donen les estadístiques per a dit any es de 23,40, corresponent a 14 325 defuncions. Si el nombre d'habitants fos 650 000, lo mateix nombre de defuncions donaria una mortalitat de 22,0 per 1 000. Si la població fos de 700 000 habitants, la mortalitat seria sols de 20,4.

Respecte a la xifra dels morts a Barcelona no essent-ne veïns, la desconeixem. Sols sabem que la xifra dels morts en hospitals son, l'any 1914, de 2 894.

Prescindint d'aqueixa classe de defuncions, la mortalitat de 24,29 de dit any es redueix a 19,50. No obstant, creiem que l'error degut a n'aquesta causa té poca importan-

cia respecte a la que tindria una població menor que la verdadera.

Ara bé: ¿la població censada o calculada es inferior a la verdadera?

Respecte al cens de població, per zel que hi posi el personal directiu dels serveis estadístics es impossible que respongui a la realitat i menys en una població com la de Barcelona que tant es nutreix per l'inmigració.

Hem vist avans que l'augment de població entre 1910 i 1900 era degut en part a 49 422 inmigrants. D'aquestos, la majoria perteneixen a famílies treballadores, les que triguen anys a estar inscrits al cens, si alguna vegada s'inscriuen. Tots coneixem exemples de barriades obreres ont hi han cases en que sols una mínima part dels seus habitants figuren al cens. Bastaria, donç, que sols 30 308 persones entre les vingudes de fora no figuressin al cens per a que la mortalitat de 1916 hagués descendit de 23,40 a 22 per mil.

Respecte a la població calculada cal dir lo següent: Com el cens solzament se fa cada dèu anys, per a calcular la població en un determinat any hi ha que suposar que'ls increments de població tenen lloc en igual proporció que en el deceni comprés entre els dos últims censos coneguts. I açò no és absolutament cert. Les poblacions poden tenir períodes en que les condicions econòmiques determinen augments de població deguts a inmigracions, i altres períodes de depresió en que disminueixi la creixensa de població per emigracions que hagin tingut lloc.

Açò ha passat a Barcelona; el deceni 1900-1910 no ens va ésser favorable. Lo terrorisme, entre altres causes, produí una depresió que indubtablement devia repercutir en els fenòmens demogràfics. En canvi en el deceni que ara estem atravesant la activitat industrial es major; açò dona lloc sempre a fenòmens d'inmigració. L'increment anyal

dels últims anys deu ésser superior al que s'utilitza per a el càlcul que correspon al anterior decenni, i per tant les xifres de la població calculada (adhuc prescindint de les deficiències del cens) deuen ésser de bastant inferiors a la població real. Així les xifres de mortalitat dels quatre anys 1913, 1914, 1915 i 1916 son superiors a les xifres de 1910 i 1911, potser perquè la població calculada que's pren com a denominador de la rel·lació, va estant molt allunyada de la població real.

A pesar de la frasse vulgar de que l'home constitueix el sexe fort i la dona el sexe débil, en demografia els termes semblen canviats, ja que l'home està més exposat a morir que la dona. Així per cada 100 dones mortes el nombre de morts corresponents al sexe masculí es superior a 100, amb tot i que sabem que'l nombre de dones es lleugerament superior al d'homes en la major part de nacions.

Per a les províncies catalanes i Catalunya les xifres de mortalitat per sexes son les següents, corresponents al any 1916 :

	Homes morts	Dones morts	Homes per 100 dones
Pro. de Barcelona	12 898	12 083	106,7
» » Girona.	3 138	2 790	112,4
» » Lleida	3 072	2 796	109,8
» » Tarragona.	2 982	2 822	105,6
Catalunya	22 090	20 491	107,8

A Espanya per cada 100 dones moren 104,5 homes.

La diferencia, per tant, es superior a Catalunya que al reste d'Espanya. Les províncies de Girona i Lleida presenten la màxima diferencia.

La major activitat industrial del home explica en part

la diferencia de mortalitat entre els sexes, mes també hi ha que considerar que en els primers anys d'edat els nens moren amb més freqüència que les nenes.

A Barcelona el nombre d'homes morts per cada 100 dones alcança la següent proporció :

Any 1910	108,9
» 1911	105,9
» 1912	111,6
» 1913	111,7
» 1914	106,0

Xifres en les que no es pot apreciar cap llei de variació.

La mortalitat varia molt segons les edats : molt elevada en els primers anys de la vida, disminueix fins la primera joventut per a augmentar després d'un modo lent fins que al arribar la vellesa augmenta amb major rapides.

Aprofitant dades de 1910 poden donar-se per a Catalunya les següents xifres de morts en diversos grups d'edats, posant al costat d'ells les xifres dels habitants que formen cada un de dits grups :

Edats	Morts	Habitants
Menors de 6 anys.	11 607	233 439
De 6 a 10 "	1 063	205 033
» 11 a 15 "	718	190 211
» 16 a 20 "	1 260	185 342
» 21 a 25 "	1 358	179 082
» 26 a 30 "	1 381	179 491
» 31 a 35 "	1 309	148 471
» 36 a 40 "	1 493	156 018
» 41 a 50 "	3 163	252 030

De 51 a 60 anys.	4 075	193 893
» 61 a 70 »	6 845	115 544
Majors de 70 »	8 229	43 997

La mortalitat de les diverses edats podrà apreciar-se millor reduint-la a xifres relatives; això es, nombre de morts per mil habitants de cada grup.

Edats	Mortalitat
Menors de 6 anys.	49,7
De 6 a 10 »	5,1
» 11 a 15 »	3,7
» 16 a 20 »	6,7
» 21 a 25 »	7,5
» 26 a 30 »	7,6
» 31 a 35 »	8,8
» 36 a 40 »	9,5
» 41 a 50 »	12,5
» 51 a 60 »	21,0
» 61 a 70 »	59,2
Majors de 70 »	187,0

La necessitat a que'ns obliguen les dades elementals de fer grups de cada cinq i deu anys, impideix veure amb més detalls les oscil·lacions de la curva de mortalitat.

Estudis fets amb detall per a altres països mostren que la xifra dels morts, després de ser molt elevada en els primers anys, disminueix molt ràpidament. Entre els 70 i 80 anys la curva presenta una ordenada màxima. La forma de la curva abans i després d'aquesta ordenada màxima, molt semblant a la curva binomial o de repartició d'errors feu enunciar a Lexis la seva hipòtesi (més endavant desenrotllada per K. Pearson i Raseri) dels morts en edat normal, que serien tots els compresos dintre la curva binomial,quina ordenada màxima o norma es la corresponent a l'edat de

màxima mortalitat, i que totes les morts ocorregudes fora de l'àrea abans esmentada son evitables.

El material de que podem valdre'ns no ens permet entrar en aquests detalls. Mes sí que'ns permet fer alguna observació sobre la mortalitat en els primers anys de la vida.

A Barcelona moren cada any un dos mil nens menors d'un any.

1910	1 822
1911	1 999
1912	1 865
1913	2 227
1914	2 158

Posant en rel·lació les defuncions d'un any amb el nombre de naixements del any anterior, resulta que per cada mil naixements van morir al any següent els següents menors d'un any :

1910	135,6
1911	149,3
1912	137,6
1913	161,9
1914	153,6

Se considera que una mortalitat superior a 100 per 1 000 es excessiva en aquesta edat. Açò ens mostra lo molt que hi ha a fer a casa nostra en aquest aspecte i l'inútil i evitable desgast de vides humanes que aquelles xifres representen.

Al tractar de la mortalitat segons les enfermetats que la produeixen veurem l'importancia que té en la mortalitat infantil la diarrea i enteritis.

La mortalitat varia en les diverses èpoques del any. En general l'hivern dona un major contingent de defuncions amb les seves condicions climatològiques. L'estiu i la tardor, pel contrari, marquen l'època de menor mortalitat. Donem les dades de 1913 per a Barcelona. (Posseim les dades de 1914, mes recordi's que aquest any es anormal en la demografia barcelonesa.)

Mesos	Nombre de defuncions
Gener	1 643
Febrer	1 283
Març	1 356
Abril	1 271
Maig	1 258
Juny	1 256
Juliol	1 219
Agost	1 013
Setembre	987
Octubre	987
Novembre	1 003
Decembre	1 385

Fent igual a 100 el nombre mig mensual de morts (1 221) les xifres dels diferents mesos prenen els següents valors proporcionals:

Gener	134,5
Febrer	105,0
Març	111,0
Abril	104,3
Maig	102,8
Juny	102,8
Juliol	99,8
Agost	82,9

Septembre	80,8
Octubre	80,8
Novembre	82,1
Decembre	113,4

Aquestes xifres son globals per a tota la població, mes els dos sexes i les diferents edats venen diferentment influenciades pel clima. Vegi's la mortalitat per a sexes en els diversos mesos del any 1913 :

	Homes	Dones
Gener	850	793
Febrer	686	597
Març	707	649
Abril	687	584
Maig	656	602
Juny	695	561
Juliol	646	573
Agost	513	500
Setembre	504	483
Octubre	509	478
Novembre.	530	473
Decembre.	755	630
Totals	7738	6923

Fent com avanç, igual a 100 la xifra mitja mensual de cada grup, tindrem :

	Homes	Dones
Gener.	131,7	137,4
Febrer	106,3	103,4
Març	109,6	112,4
Abril	106,3	101,2

	Homes	Dones
Maig	101,7	104,3
Juny	107,7	97,2
Juliol	100,1	99,3
Agost	79,5	86,6
Setembre	78,1	83,7
Octubre	78,9	82,8
Novembre	82,1	81,9
Decembre	117,0	109,1

La diferencia entre el valor màxim i el mínim es de 53,6 per a els homes i 55,5 per a les dones, xifres sensiblement iguals, lo que mostra que la resistència dels dos sexes als embats climatològics fou sensiblement igual. Cal observar, no obstant, que en les dones les xifres presenten una major uniformitat.

Més influència té l'edat.

Així si agafem els menors de 4 anys, els compresos entre 25 a 29 anys i de 75 a 79 anys, tindrem les següents xifres de morts (en 1913) sense distinció de sexes :

	Menys de 4 anys	25-29	75-79
Gener	429	58	95
Febrer	296	40	84
Març	354	46	72
Abril	395	41	39
Maig	433	39	66
Juny	526	34	32
Juliol	519	37	30
Agost	327	32	33
Setembre	317	41	38
Octubre	213	55	30
Novembre	205	51	51
Decembre	277	60	74

Reduint aquests nombres absoluts a xifres proporcionals de modo anàleg al que s'ha fet anteriorment, tindrem :

	Menys de 4 anys	25-59 anys	15 7 i anys
Gener	120	130	177
Febrer	82	89	156
Març	99	103	134
Abril	110	92	72
Maig	121	87	123
Juny	147	76	59
Juliol	145	83	56
Agost	91	71	61
Setembre	88	92	70
Octubre	59	123	56
Novembre	57	114	95
Decembre	77	134	138

La diferencia entre la xifra màxima i mínima es, respectivament, 90, 63 i 121 per a cada un dels grups. L'edat senil sent més les influències del clima, quelcom menys els primers anys de la vida i menys accentuadament l'edat viril.

En el primer període les xifres més altes es presenten al estiu, sense deixar-se de notar l'influència de la estació hivernal. En els altres dos grups es al hivern ont la mortalitat es més elevada.

La elevada mortalitat infantil al estiu es deguda a la enteritis.

Vegin-se, per a evidenciar-ho, les xifres de la mortalitat per enteritis, per mesos, a Catalunya, en els menors de dos anys (1915):

Gener	97
Febrer	106
Març	118

Abril	111
Maig	135
Juny	293
Juliol	513
Agost	593
Setembre	449
Octubre	246
Novembre	128
Decembre	108

I fent igual a 100 la xifra de la mortalitat mitja mensual, tindrem les següents xifres rel·latives :

Gener	40
Febrer.	43
Març	48
Abril	46
Maig	56
Juny	121
Juliol	212
Agost	246
Setembre	186
Octubre	102
Novembre	53
Decembre	44

La diferencia entre les xifres extremes d'aquesta serie arriba al enorme valor de 206, essent el Juliol i Agost els mesos en que la mortalitat es extraordinaria.

Les pràctiques higièniques i principalment un exquisit cuidado en l'alimentació dels nens en els primers anys de la seva vida, poden disminuir de modo considerable les xifres anteriors.

Vegi's ara la mortalitat per malalties a Barcelona en 1913. Adoptem la classificació abreviada de Bertillon i donem el nombre de defuncions per a cada malaltia per 100 defuncions totals :

1.—Febre tifoidea.	2,75
2.—Tifus exantemàtic	00
3.—Febre intermitent i caquexia palúdica.	0,02
4.—Verola	3,62
5.—Xarrampió	3,61
6.—Escarlatina.	0,07
7.—Coqueluch	0,26
8.—Difteria i Crup	0,80
9.—Grip	1,14
10.—Còlera asiàtic.	00
11.—Còlera nostras.	00
12.—Altres malalties epidèmiques	0,19
13.—Tuberculosi dels pulmons.	9,91
14.—Tuberculosi de les meninges.	0'80
15.—Altres tuberculosi	1,58
16.—Sífilis.	0,36
17.—Càncer i altres tumors malignes	4,76
18.—Meningitis simple	4,43
19.—Hemorragia i reblandiment cerebral	7,70
20.—Enfermetats orgàniques del cor	10,82
21.—Bronquitis aguda	1,94
22.—Bronquitis crònica	2,93
23.—Neumonia	3,49
24.—Altres enfermetats del aparell respiratori	10,21
25.—Afeccions del paidor (excepte el càncer).	0,49
26.—Diarrea i enteritis	2,24
27.—Diarrea en nens de dos anys	6,21
28.—Hernia, obstruccions intestinals	0,79
29.—Cirrosis del fetge	0,80
30.—Nefritis aguda i mal de Bright.	2,68

31.—Altres enfermetats de ronyons i bufeta	0,27
32.—Tumors no cancerosos i altres enfermetats dels orgues genitals de la dona	0,11
33.—Septicèmia puerperal	0,19
34.—Altres accidents puerperals	0,17
35.—Debilitat congènita i altres vicis de confor- mació.	1,39
36.—Senilitat.	0,80
37.—Morts violentes	1,60
38.—Suicidis.	0,54
39.—Altres enfermetats	11,64
40.—Enfermetats desconegudes o mal definides.	0,49

En les xifres anteriors se veu l'importància de la diarrea infantil, la tuberculosi pulmonar i les hemorragies i reblandiments cerebrals.

Donarem les xifres d'aquestes tres malalties per a Catalunya i Barcelona, comparades amb les respectives xifres espanyoles.

Les dades següents corresponen a 1915 i son morts de cada classe per mil defuncions en general.

Mortalitat per diarrea i enteritis en els menors de dos anys :

Província de Barcelona.	63,1
» » Tarragona	55,8
» » Lleida.	86,2
» » Girona	66,3
Catalunya	65,7
Espanya	105,3
Barcelona (1913)	62,1

Mortalitat per tuberculosi pulmonar :

Província de Barcelona.	80,3
» » Girona.	73,5

Província de Lleida	40,7
» » Tarragona	53,8
Catalunya	70,2
Espanya	58,3
Barcelona (1913)	99,1

Mortalitat per hemorragies i reblandiment cerebral :

Província de Barcelona.	108,5
» » Tarragona	125,0
» » Lleida	105,1
» » Girona.	126,9
Catalunya	111,5
Espanya	66,8
Barcelona (1913)	77,0

En quant a la diarrea infantil, la situació a Catalunya, amb tot i ésser dolenta, no es pitjor que a Espanya. Per a les altres dos malalties, i en especial per a les hemorragies i reblandiments cerebrals, les xifres catalanes son elevadíssimes i superiors sempre a les espanyoles.

Aquestes últimes causes de mortalitat son ben característiques de nostra terra. En el període de 1900-1906 les quatre províncies catalanes ocupen el primer lloc entre totes les demés províncies espanyoles.

Així el nombre de morts per cada 10 000 habitants son en dit període el següent :

Província de Girona.	24,7
» » Barcelona.	23,3
» » Tarragona	22,6
» » Lleida.	21,5

La província de menor mortalitat per aquesta causa fou Canaries amb 7,7 per 10 000. La província de Madrid tingué 15,2.

A les capitals de les quatre províncies les xifres també foren elevades :

Girona.	35,1
Barcelona.	20,0
Tarragona	19,9
Lleida.	20,0

Es veu que la capital gironina té una xifra elevadíssima superior de molt a la seva província.

SUICIDIS. — Per a l'estudi de les societats contemporànies es una dada molt interessant la xifra dels suïcidis.

El nombre petit de suïcidis que tenen lloc en un any dificulta el seu estudi estadístic. La llei dels gran nombres es base essencial de l'estadística.

Per a evitar aquesta dificultat considerem dades de un siseni (1906 - 1911) :

Províncies	Nombre de suïcidis		
	Homes	Dones	Total
Barcelona.	638	352	990
Girona	147	42	189
Lleida	54	19	73
Tarragona	141	68	209
Catalunya.	980	481	1461

Reduint aquestes xifres a nombres proporcionals, tindrem el nombre de suïcidis per cada 100,000 habitants :

Província de Barcelona	23,1
» » Girona	16,4
» » Lleida	7,3
» » Tarragona.	17,0

Aqueixes dades son tretes de la *Estadística del suicidio en España*, publicada per l'Institut Geogràfic i Estatístic, obra que cal confessar presenta bastantes deficiències.

El *Boletín Mensual de Estadística Demográfica Sanitaria* publica, amb algun retràs, el nombre de morts segons les causes a les 49 províncies. De dit Butlletí hauria sigut possible treure les dades de suicidis dels anys posteriors al 1911, mes al anar a empendrer aquesta tasca ens trobem amb que a la província de Barcelona ocorregueren, els primers mesos de 1912, els següents suicidis :

Gener	2
Febrer	0
Març	1
Abril	1

En canvi, al Anuari estatístic de la ciutat de Barcelona trovem que sols a la capital ocorregueren

Gener	7	suicidis
Febrer	6	»
Març	12	»
Abril	5	»

La disparitat en les xifres es de tal importancia que'ns fa abandonar la tasca.

En limitarem, per tant, a estudiar aquest fenomen demogràfic a Barcelona (capital), per a creure més exactes les xifres de l'Estatística municipal.

El nombre absolut de morts per suicidis ocorregudes, son :

1907	42
1908	60
1909	62
1910	71

1911	45
1912	81
1913	87
1914	104
1915	89

Obeeixi a una més perfecta obtenció de dades o a una agravació del mal (potser influeixen les dos causes) les xifres semblen indicar una agravació del problema, seguint així una corrent general al mon, malgrat petites oscil·lacions en alguns països. Així per cada milió d'habitants hi hagueren els següents nombres mitjos de suïcidis en els dos períodes 1866-70 i 1901-1905 :

	<u>1866-70</u>	<u>1901-05</u>
Italia	30	63
Prussia	142	203
Anglaterra	66	103
França.	135	250

Si les estadístiques no registressin solsament les morts per suïcidi, sinó també les tentatives, l'augment seria més evident.

Per als anys 1914 i 1915, de Barcelona posseïm dades més complertes.

El suïcidi es més freqüent entre els homes que entre les dones.

	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>
1914	65	39
1915	58	31

El nombre d'intents (o per lo menys dels coneguts) es menor que'l de suïcidis que arriben al fatal desenllàs.

	<u>Intens</u>	<u>Suïcidis</u>
1914	61	104
1915	66	89

La cultura sembla agravar l'importància quantitativa del fet. Així, comprenent intents i suïcidis, obtenim :

	1914	1915
Sabien de llegir i escriure.	91	71
Eren analfabets.	41	40
No consta	33	44

En canvi la bona situació econòmica disminueix el fenomen.

Eren gent modesta	74	112
Eren gent acomodada	27	10

Agrupem per últim els fets per les causes que'ls originaren :

	1914	1915
Malalties	44	44
Disgustos domèstics	22	14
Disgust de la vida.	16	16
Amors contrariats	13	13
Estats psicopàtics	13	5
Reversos de fortuna	9	9

LES MIGRACIONS

En les migracions o canvis de lloc de residència dels sers humans, hi ha que distingir, des del punt de vista d'una determinada regió geogràfica, l'emigració i l'inmigració. L'emigració és la sortida i l'inmigració l'ingrés de persones.

Tant una com altra poden tenir un caràcter temporal i permanent i un caràcter nacional o internacional.

En l'emigració al estranger les xifres corresponents a Catalunya no tenen l'importància que per a altres regions espanyoles. Les províncies de Barcelona i Lleida ofereixen les xifres més elevades. Vegin-se les dades de 1915 corresponents a emigrants que habitaven en nostra regió :

	1915
Província de Barcelona	5 196
» » Girona	303
» » Lleida.	419
» » Tarragona	273
Catalunya	6 191

Clar està que la guerra ha pertorbat les xifres de l'emigració. Mes avans de la mateixa tampoc les xifres eren gaire importants. Donem, per a provar-ho, les xifres d'emigrants habitants de Catalunya per cada mil habitants, en l'últim quinquenni, així com la xifra mitja de dit període :

	1911	1912	1913	1914	1915	Mitja quinquenal
P. de Barcelona	5	8	9	7	4,55	6,71
» » Girona	2	2	2	1	0,94	1,59
» » Lleida.	4	3	4	3	1,47	3,09
» » Tarragona	2	2	2	1	0,08	1,56

La província que ocupa el primer lloc es Almeria amb 29,33. La que menys contingut ofereix a l'emigració es Ciudad Real amb 0,64 per mil. En general les províncies marítimes donen xifres més altes que les interiors.

Totes les xifres anteriors fan referència solsament a la sortida de persones per via marítima. La paraula emigrant s'ha usat no en el seu significat legal sinó en el de sortida de una determinada regió geogràfica.

Per a completar les xifres anteriors donem el següent quadro que permet formar-se causa del fenomen comparat amb les xifres totals espanyoles.

Sortides per províncies de sortida i d'últim veïnat :

Últim veïnat	Sortida Barcelona	Sortida Tarragona	Sortida Girona	Altres ports	Total
Barcelona	4 845	0	5	346	5 196
Girona	174	0	19	110	303
Lleida	402	0	0	17	419
Tarragona	220	44	0	9	273
Altres províncies . .	3 908	0	4	74 543	78 455
Total	9 549	44	28	75 025	84 646

El port de Barcelona es, naturalment, un dels més importants en l'emigració, no sols per a els emigrants catalans, sinó també per als de altres regions.

Per ell sortiren :

1911.		19 640
1912.		18 174
1913.		19 134
1914.		8 151

L'emigració espanyola puja en 1914 a 66 596. Al port de Barcelona ne correspon, donç, el 12,23 per 100.

D'aquella emigració eren catalans pertanyents a les quatre províncies els següents :

	1913	1914
Província de Barcelona.	3 628	1 683
» » Girona.	654	317
» » Lleida.	1 291	666
» » Tarragona	1 001	522
Catalunya	6 574	3 188

Els 8 151 emigrants en 1914 embarcats pel port de Barcelona, es poden classificar per sexes, mesos d'emigració i païssos de destí, del modo que en els següents quadres s'indica. Classificació per mesos :

	Homes	Dones	Total
Gener	794	368	1 162
Febrer	717	331	1 048
Març	662	298	960
Abril	322	166	488
Maig	333	236	569
Juny.	244	185	429
Juliol	257	156	413
Agost	259	148	407
Setembre	394	208	602
Octubre	514	282	796
Novembre.	510	250	760
Decembre.	331	186	517
Total	5 337	2 814	8 151

Les característiques d'aquest quadre son xifres màximes en els mesos d'hivern, excepte un mínim en el mes de Decembre. Altre mínim en els mesos d'estiu. Les dades d'altres anys mostren una variació semblant de les xifres. Reduint les del quadre anterior a valors proporcionals, prenent com a 100 la mitja mensual, tindrem :

Gener	171
Febrer	154
Març	141
Abril	72
Maig	84
Juny	63
Juliol	61
Agost	60
Setembre	88
Octubre	117
Novembre	112
Decembre	76

Classificació per a països de destí :

	Homes	Dones	Total
Argentina	4 050	2 363	6 413
Brasil	74	49	123
Colòmbia	7	1	8
Costa-Rica	14	7	21
Cuba	787	272	1 059
Estats Units	118	13	131
Índia Anglesa	1	—	1
Mèxic	54	32	68
Panamà	29	6	35
Perú	1	—	1
Puerto Rico	50	11	61
Uruguai	131	54	185
Veneçuela	21	6	27
<i>Totals</i>	<i>5 337</i>	<i>2 814</i>	<i>8 151</i>

Per cada 100 emigrants homes foren 52,7 les dones. En 1913 la xifra corresponent fou 49,9.

Tot lo anterior fa referencia solzament a l'emigració per mar, ja que la sortida per a les fronteres terrestres es de difícil reducció a xifres.

Passem ara a dir quelcom de les migracions interiors.

La movilitat de la població va creixent amb el temps. Era inmens, en temps no llunyà, el nombre de persones que no s'havien mogut del lloc de naixensa. Ara les xifres serien molt petites. Tothom viatja i son molts els que, moguts principalment pel desitg de millorament econòmic, viuen en lloc distint del de son naixement.

Per cada 100 persones censades a Espanya vivien en província diferent a aquella en que nasqueren les següents :

Cens de 1877	7,75
" " 1887	8,08
" " 1900	8,55
" " 1910	9,08

A Catalunya sens dubte aquestes xifres han d'ésser més elevades.

Examinem la situació al fer-se el cens de 1910.

	HOMES		DONES	
	Nascuts a la província	Nascuts en altre província	Nascudes en la província	Nascudes en altres províncies
P. Barcelona . . .	402 300	142 519	425 781	157 448
» Girona . . .	145 837	12 911	147 684	10 721
» Lleida. . . .	138 043	7 351	131 246	7 002
» Tarragona . . .	157 433	10 773	159 330	10 266
Catalunya. . . .	843 613	173 554	864 061	185 437

Reduint les anteriors xifres a nombres proporcionals veiem de cada 100 habitants de cada sexe quants vivien en la província de naixement.

Per a els homes :

	Nascuts a la província	Nascuts en altra província
Província de Barcelona.	73,8	26,2
» » Girona.	91,8	8,2
» » Lleida	94,9	5,1
» » Tarragona	93,5	6,5
Catalunya	82,9	18,1

Per a les dones :

Província de Barcelona.	73,0	27,0
» » Girona.	93,8	6,2
» » Lleida	94,9	5,1
» » Tarragona	93,9	6,1
Catalunya	82,3	17,7

La dona és lleugerament més estable en sa habitació que l'home, amb l'excepció de la província de Barcelona, ont l'influència de la capital altera (si bé poc) la xifra. A la província de Lleida l'estabilitat dels dos sexes es la mateixa.

Geogràficament es a la província de Barcelona, quina capital es un foc d'inmigració ont es menor el nombre de habitants nascuts en ella. Lleida ofereix també el màxim d'estabilitat. Les xifres de Catalunya venen determinades per les de la província de Barcelona.

A la capital, segons sa naturalesa, els habitants es reparteixen :

	Homes*	Dones
Nascuts a la capital.	158 459	176 401
» a la província	12 238	7 147

Nascuts al reste de Catalunya.	27 810	28 422
» al reste d'Espanya	86 195	98 493
» al estranjer	4 119	3 986

De cada 100 homes habitants de la capital eren nats a la mateixa 58,1 i inmigrants 41,9. Per a les dones les xifres eren les mateixes. Prescindim, com en els càlculs anteriors, dels estranjers. El contingent emigrat es veu és més gran que en les províncies. L'atracció de la capital se fa ben manifesta.

De cada 100 habitants de Barcelona havien nascut a la capital

	57,02
Al reste de Catalunya	9,57
Al reste d'Espanya	31,43
Al estranjer.	1,38
No consta	0,60

Prenent en consideració el sexe dels immigrants veurem el nombre d'homes per cada 100 dones en cada classe :

De la província de Barcelona.	171,2
Del reste de Catalunya.	97,8
Del reste d'Espanya.	87,5
Estranjers	103,3

Es a dir que la província de Barcelona ens envia principalment homes. En canvi el reste de Catalunya, i sobre tot les demés províncies espanyoles, ens envien més dones que homes.

Respecte a la immigració temporal a Barcelona cal fer notar que segons estimacions de la estadística municipal, passen de 30 000 les persones que diàriament arriben a la capital, la inmensa majoria de les que retornen el mateix dia a les seves llars. Al tractar de molts fenòmens demogràfics i econòmics es fa precis no olvidar aquesta gran població flotant de nostra ciutat.

PUBLICACIONS ESTATISTIQUES OFICIALS

Al elaborar les xifres d'aquesta obra s'han obtingut dades de les següents publicacions oficials, font casi única ont deu acudir l'estudiós d'aquestos problemes :

Censo de la población de España de 1900. — Publicació del Institut Geogràfic i Estatístic, quatre tomos, l'últim dels que aparegué en 1907.

Censo de la población de España en 1910. — Publicació anàloga a la anterior. El primer tomo aparegué en 1913 i el segon en 1916. L'obra no està completa encara.

Anuario Estadístico de España. — Publicació també del Institut Geogràfic i Estatístic. El primer tomo correspon al any 1912. No se'n publicà per a 1913 i 1914. Aparegué de nou en 1916 (corresponent a 1915) i l'últim que aparegué es el de 1916, que ho feu en 1917 amb notables millores respecte als tomos anteriors.

Movimiento natural de la población de España. — Es ve publicant anyalment amb aqueix titol des de 1902. Avans s'havia publicat un tomo amb el titol de *Movimiento de la población de España en los nueve años 1878 - 1886*, i altre al igual titol per al septeni 1886 - 92. Des de aquesta última publicació se salta al any 1900 en que es publicà el *Movimiento anual de la población de España*, si bé en ell se contenen dades dels anys 1893 a 1899. En 1901 se publicà també amb igual titol. L'últim tomo publicat en 1917 correspon a 1914.

Estadística del suicidio en España. — Publicada pel mateix Institut en 1913, conté dades del sexeni 1906-1911. Publicació feta amb més bona voluntat que acert.

Estadística de pasajeros por mar. — Publicació també del Institut. Han sortit tres tomos, l'últim per a 1915.

Avans s'havia publicat la *Estadística de la emigración e inmigración de España*, amb dades des de 1882.

Ademés d'aquestes publicacions l'Institut edita un *Boletín de Estadística* mensual.

Boletín mensual de Estadística demográfico-sanitaria. — Publicació de les Inspeccions Generals de Sanitat, des de 1909.

Boletín del Consejo Superior de Emigración. — Es publica també des de 1909.

Anuario Estadístico de la ciudad de Barcelona. — L'últim tomo publicat (el 14) correspon a 1915, aparegut en 1918.

Boletín de la Estadística Municipal de Barcelona.

Id. id. id. de Gerona.

Id. id. id. de Tarragona.

Id. id. id. de Lérida.

Aquestos Butlletins son mensuals.

Barcelona, Maig 1918.

INDEX

	<u>Pàgs.</u>
Introducció	5
ESTÀTICA DE LA POBLACIÓ	7
El sexe	11
L'edat	14
L'analfabetisme	16
La professió.	18
L'estat civil.	19
NUPCIALITAT	21
NATALITAT	35
Natalitat a Catalunya	36
Natalitat i analfabetisme	43
Mortalitat	49
LES MIGRACIONS.	73
Publicacions estatístiques oficials	84

